

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра методики викладання іноземних мов

й інформаційно-комунікаційних технологій

Кваліфікаційна робота магістра

з методики навчання іноземної мови на тему:

**«МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПИСЕМНОМУ
МОВЛЕННІ НА ОСНОВІ КОМБІНОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»**

Допущено до захисту

«14» листопада 2019 року

студента групи СОаКТ 59-18
факультету германської філології
освітньо-професійної програми
« Викладання європейських мов на основі
комбінованих технологій (англійська мова
і друга західноєвропейська мова)»
за спеціальністю 014.02 Середня освіта
(мова і література : англійська й іспанська)
Бондарчук Ірини Володимирівни

В. о. завідувача кафедри

методики викладання іноземних мов

й інформаційно-комунікаційних

технологій

_____ *Черниш В. В.*

(підпис) (ПІБ)

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук,

професор Черниш В. В.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ

АМ – англійська мова

ГС – граматична структура

ЗВО – заклад вищої освіти

ЗЄР – Загальноєвропейські рекомендації

ІКК – іншомовна комунікативна компетентність

КНЛУ – Київський національний лінгвістичний університет

ЛО – лексична одиниця

НСК – навчально-стратегічна компетентність

ПМ – писемне мовлення

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	9
1.1. Цілі та зміст формування навчально-стратегічної компетентності у писемному мовленні.....	9
1.2. Формування навчально-стратегічної компетентності в письмі у контексті рефлексивного підходу.....	16
1.3. Класифікація навчальних стратегій для формування навчально-стратегічної компетентності у писемному мовленні.....	21
Висновки до Розділу I.....	27
РОЗДІЛ II. ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПИСЕМНОМУ МОВЛЕННІ У СТУДЕНТІВ 2 КУРСУ – МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	29
2.1. Принципи формування навчально-стратегічної компетентності в писемному мовленні у студентів 2 курсу на основі комбінованих технологій.....	29
2.2. Підсистема вправ для формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному писемному мовленні.....	36
2.3. Модель освітнього процесу з використанням розробленого комплексу вправ для формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному писемному мовленні у студентів 2 курсу.....	50
Висновки до Розділу II.....	54
РОЗДІЛ III. ПРОБНЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ 2 КУРСУ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПИСЕМНОМУ МОВЛЕННІ НА ОСНОВІ КОМБІНОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	56
3.1. Підготовка пробного навчання.....	56
3.2. Хід і результати пробного навчання.....	61

3.3. Методичні рекомендації щодо організації навчання писемного мовлення майбутніх учителів англійської мови на основі навчально-стратегічної компетентності з використанням сервісу <i>Facebook</i>	66
Висновки до Розділу III.....	70
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	72
РЕЗЮМЕ.....	76
SUMMARY.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80
ДОДАТКИ.....	89
Додаток А. Онлайн сервіси, що можуть бути використані при навчанні писемному мовленню майбутніх учителів англійської мови за принципом наочності.....	89
Додаток Б. Анкета для визначення доцільності використання соціальної мережі <i>Facebook</i> на заняттях з англійської мови.....	91

ВСТУП

Актуальність дослідження. Актуальність нашої теми полягає в тому, що українська методика, а тому й, власне, українська освіта переходить на вищий рівень, оскільки Україна стоїть на порозі входу в Європейський союз, тож освіта повинна відповідати європейським стандартам. У закладах вищої освіти (ЗВО) визначаються нові вимоги до рівня професійної підготовки вчителя англійської мови (АМ) до педагогічного спілкування, використання сучасних технологій, а також різноманітних прийомів та стратегій. Стратегія ж є основною засадою навчання, на ній ґрунтується процес вивчення АМ, адже важливо не просто правильно підбирати матеріал для вивчення певної теми, а використовувати доцільні техніки для ефективності його закріплення.

Проблема формування навчально-стратегічної компетентності (НСК) в писемному мовленні (ПМ) на основі комбінованих технологій у майбутніх учителів АМ зумовлена й українською інформатизацією, що вимагає від спеціалістів різних професій володіння комбінованими технологіями та мережею Інтернет загалом для продуктивного їх застосування у професійній діяльності. Іншим важливим чинником є необхідність оволодіння вчителем сучасною науково-навчальною інформацією задля досягнення найвищого рівня професіоналізму. Знання різноманітних програм та засобів мережових технологій забезпечує перехід існуючої професіональної парадигми на новий ефективний рівень, а також сприяє самовдосконаленню і самовираженню майбутнього професіонала.

Опрацьовуючи проблеми професійної підготовки майбутнього вчителя, дослідники звертають увагу на теоретичні засади неперервної педагогічної освіти (Г. Балл [3], Н. Ничкало [36], М. Євтух [15] тощо); методологічні основи сучасної філософії освіти (В. Андрущенко [1], І. Зязюн [20]), концепції освіти вищої школи (В. Луговий [31], О. Семенов [47]), підготовку викладача до інноваційної діяльності (А. М. Коломієць [24], К. Р. Ковальська [23]) та використання технологій

(А. Кочубей [28], С. О. Сисоєва [42], Шугайло [56], П. Щербань [58], Л. Г. Якубовська [59] тощо). Окрім того, багато дослідників описали та аргументували важливість та особливості використання комбінованих технологій майбутніми учителями (І. Богданова [45], О. Б. Тарнопольський [50], В. В. Черниш [54]).

В теорії та практиці вищої освіти набуто вагомий досвід, який може стати основою осучаснення підготовки майбутніх учителів АМ. Окрім того, дослідники наголошують на необхідності підготовки майбутніх учителів АМ до використання різноманітних сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання (Є. С. Полат [21], М. П. Шишкіна [55], Т. В. Руденко [46], І. І. Костікова [25, 26, 27] тощо).

Однією з тенденцій осучаснення професійної підготовки майбутнього учителя АМ є запровадження педагогічних технологій у писемному мовленні за допомогою соціальної мережі *Facebook*. Тому сучасні лінгвісти досліджують проблему підготовки майбутніх фахівців із застосуванням інтерактивних технологій (І. М. Мельничук [34], В. В. Мельник [33], Н. А. Карпенко [22], О. І. Пометун [44]). До інтерактивних відносять і тренінгові технології, що базуються на активній суб'єкт-суб'єктній взаємодії учасників освітнього процесу. Незважаючи на вагомі досягнення, у педагогічній науці бракує наукових праць, у яких з'ясовано питання змісту, принципів та методів розвитку готовності майбутніх учителів АМ до формування НСК у писемному мовленні на основі комбінованих технологій.

Тему НСК розглядали Ю. П. Гудима [13], І. П. Задорожна [18], Н. Є. Білоножка [6], Т. О. Олійник [40], І. П. Дроздова [14], О. Є Мисечко [35], Е. Масаро [65], J. M. O'Malley [67], R. L. Oxford [68], U. Stickler [72], R. García-Ros [62], В. Gargallo [63], J. Mayor [66]. тощо. Проте, не було досліджено застосування навчальних стратегій при навчанні письма майбутніх учителів АМ на основі комбінованих технологій. Таким чином, актуальність кваліфікаційної роботи зумовлена з одного боку підготовкою вчителя / викладача, з іншого – відсутністю

практичних розробок та матеріалів, які б цілеспрямовано формували НСК у письмі.

Отже, актуальність та недостатня розробленість наукової проблеми, важливість її науково-теоретичного обґрунтування, необхідність пошуку ефективних шляхів практичного вирішення зумовили вибір теми дослідження: **«Методика формування у майбутніх учителів англійської мови навчально-стратегічної компетентності в писемному мовленні на основі комбінованих технологій».**

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити ефективність методики формування НСК в ПМ на основі комбінованих технологій у майбутніх учителів АМ.

Відповідно до мети дослідження визначено наступні завдання:

1. Дослідити стан розробки проблеми в науці.
2. Розширити теоретичні засади щодо перевірки рівня сформованості НСК майбутніх учителів АМ.
3. Розробити підсистему вправ та модель освітнього процесу з формування НСК в ПМ на основі комбінованих технологій у майбутніх учителів АМ.
4. Сформулювати методичні рекомендації формування НСК в ПМ на основі комбінованих технологій у майбутніх учителів АМ.

Об'єкт дослідження – професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів АМ у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – методика формування НСК в ПМ на основі комбінованих технологій у майбутніх учителів АМ.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використано комплекс таких методів: теоретичні: вивчення, порівняльний і теоретичний аналіз, узагальнення психолого-педагогічної, методичної та лінгвістичної літератури, а також нормативних документів з теми дослідження для визначення актуальних проблем формування НСК у майбутніх учителів АМ; моделювання, планування та прогнозування – для розробки моделі формування НСК в ПМ на основі комбінованих технологій у майбутніх учителів АМ; емпіричні: анкетування,

педагогічне спостереження, методи опрацювання результатів дослідження – для встановлення кількісних та якісних результатів, обґрунтування висновків на основі пробного навчання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що уперше:

- визначено і теоретично обґрунтовано методику формування НСК в ПМ на основі комбінованих технологій у майбутніх учителів АМ
- розроблено підсистему вправ та модель освітнього процесу з формування НСК в ПМ на основі комбінованих технологій у майбутніх учителів АМ;
- уточнено сутність поняття НСК в ПМ;
- встановлено методичні рекомендації щодо формування у майбутніх учителів АМ НСК в ПМ на основі комбінованих технологій.

Практичне значення дослідження полягає у розробці підсистеми вправ, в основі яких лежить методика формування НСК в ПМ на основі комбінованих технологій у майбутніх учителів АМ, що забезпечують підготовку студентів до реальної мовної комунікації під час педагогічного спілкування з учнями та можуть бути реалізовані на практичних заняттях з АМ та методики навчання АМ у ЗВО.

Апробація результатів дослідження. Основні положення презентувалися й обговорювалися на таких науково-практичних конференціях: «Ad orbem per linguas. До світу через мови» у Київському національному лінгвістичному університеті 20 – 22 березня 2019 року з темою «Потенційні можливості соціальної мережі *Facebook* для розвитку вмінь ПМ у майбутніх учителів англійської мови» та «Полілог культур: освітній і культурологічний аспекти» у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка 9 квітня 2019 року з темою «Формування навчально-стратегічної компетентності в ПМ у майбутніх учителів англійської мови в контексті рефлексивного підходу».

Структура й обсяг роботи. Структура дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, резюме, summary, списку використаних джерел (75 найменувань, з них 12 – англійською мовою, 4 іспанською) та додатків.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

1.1. Цілі та зміст формування навчально-стратегічної компетентності в писемному мовленні

Основним завданням мовленнєвої освіти в Україні є не лише формування знань, вмінь і навичок, але й здібностей їх практичного застосування у майбутній діяльності [12]. Тобто, навчальна діяльність має не лише давати студентам певну суму знань, а формувати комплекс компетентностей, що ґрунтуються на знаннях, досвіді, а також цінностях, набутих у процесі навчання [20]. У програмі з АМ для ЗВО зазначено, що студентам як майбутнім фахівцям необхідно оволодіти як професійною, так і іншомовною комунікативною компетентністю (ІКК) задля активного володіння мовою як засобом формування і формулювання думок у фаховому та повсякденному спілкуванні [12].

Тож завданням вищої школи є не лише підготовка компетентних спеціалістів у конкретній галузі, а й особистостей, здатних до ефективної професійної діяльності та реалізації комунікації з іноземними партнерами.

Щодо проблеми підвищення рівня іншомовного мовлення майбутніх професіоналів, педагоги сьогодення часто послуговуються поняттям «навчально-стратегічна компетентність». У наукових працях знаходимо неоднозначне пояснення цього поняття і його заміна терміном «мовленнєва компетентність».

Проаналізувавши наукові підходи співвіднесення досліджуваних понять, робимо висновок, що компетентність – це комплексна характеристика особистості, яка відображає результат комплексного засвоєння знань, умінь і навичок. Відповідно, компетентність можна назвати комплексним особистісним ресурсом, що дає змогу ефективно взаємодіяти з довкіллям у тій чи іншій галузі. Вона характеризує студента як суб'єкт навчання, що володіє тією чи тією компетентністю. Це діяльнісна категорія, що пояснюється як мовленнєва поведінка

людини у процесі оцінювання її діяльності.

Якщо ж розглядати компетентність як ресурс при підготовці майбутнього вчителя/викладача до англомовної професійної комунікації, що охоплює певні суб'єктивовані знання, вміння і навички, що дозволяють реалізувати продуктивну комунікацію задля розв'язання професійних проблем та кваліфіковано діяти, обираючи відповідні засоби спілкування.

Вище згадані вміння й навички формуються в межах мовленнєвої та комунікативної компетентностей, дослідження яких є ще одним із важливих і не до кінця з'ясованих питань, що потребують поняттєвого уточнення.

Базуючись на працях, що були теоретично проаналізовані, робимо висновок, що одні науковці/дослідники переважно вживають термін «навчально-стратегічна компетентність» незалежно від інших понять (І. Зимня, І. Горєлов), інші зауважують, що НСК будується на основі мовної компетентності та формується на її основі (О. Біляєв, Н. Голуб, С. Мартиненко).

З'явилося поняття «навчально-стратегічна компетентність» у 1980 р. М. Свейн та М. Кенейл, як його автори, трактували НСК як досконале володіння стратегіями вербального й невербального спілкування, що можуть бути задіяні задля компенсування зриву в ньому, викликаного недосконалою компетентністю та обсягом знань співрозмовників у певній сфері комунікативної компетентності або ж певними умовами ситуації спілкування, що його обмежують. Для того, щоб підвищити ефективність такого процесу спілкування, необхідно розвивати НСК [60].

Якщо розглядати саме визначення НСК, вона складається з двох компонентів: навчальної та стратегічної компетентностей. Навчальна є основою розвитку загальної мовної усвідомленості у користувачів будь-якої іноземної мови й без неї успішне формування інших мовних компетентностей неможливе.

Навчальною компетентністю називають здатність та готовність особистості до результативного та усвідомленого керування навчальною діяльністю, починаючи з постановки завдання до самоконтролю та самооцінки. Змістом цієї

компетентності є всебічні знання про власні психологічні особливості, вміння роботи в парах, навички та вміння підбирати найбільш оперативні навчальні і комунікативні стратегії залежно від навчальних цілей, вміння пересилювати негативні емоції у процесі опанування АМ тощо.

Стратегічна компетентність трактується як змога компенсувати дефіцит знань мови у процесі спілкування та долати мовний бар'єр, що виникає у процесі реального спілкування іноземною мовою. Термін «стратегія» передбачає оптимальну систематичність певних дій з ціллю досягнення найліпших результатів. Мета вивчення мови, як рідної, так і іноземної, виявляється насамперед у формуванні здатності учня виконувати мовленнєву діяльність за умови власного вибору й вдалого застосування найбільш дійових комунікативних стратегій у певних умовах.

Пропонуємо розглянути таблицю (*див. Табл.1.1*), що передбачає поділ НСК на дві гілки: знання (власних психологічних та індивідуальних властивостей, навчальних стратегій та комунікативних стратегій) та вміння і навички усвідомлювати ці властивості, підбирати й застосовувати ті навчальні та комунікативні стратегії відповідно до завдання, ситуації спілкування та індивідуальних психологічних особливостей [38].

Представники інших наукових шкіл формулювали поняття «навчально-стратегічна компетентність» не як вроджене явище, а як результат процесу соціалізації. Тобто, НСК – це не просто знання граматики та лексики, а й обізнаність у ситуаціях та умовах, при яких виникає мовленнєва діяльність (Д. Хайс); здатність до рецептивних і продуктивних видів комунікації (А. Шумарова); вміння перефразувати висловлювання, розрізняти синоніми, омоніми та девіативні речення (Ю. Апресян); так звана «швидкість» або «легкість» мовлення, його насиченість, коректність, адекватність тому, про що йдеться в комунікації.

Таблиця 1.1

Структура і зміст НСК

(за О. Б. Бігич О. Б., Г. Е. Борецькою, Н. Ф. Бориско, С. Ю. Ніколаєвою)

Мовну і мовленнєву компетентності у контексті мовленнєвої діяльності (МД) розглядають дослідники: М. Бахтін, Л. Щерба, Н. Голуб та ін. Найчастіше вони тлумачать мовну компетентність як вивчення одиниць мови, її правил, функцій, системи, законів функціонування тощо. У той самий час, НСК, на їхню думку, – це знання правил вилучення змісту за допомогою засобів конкретної мови, володіння певними операційними конструкціями й навиками їх реалізації для даного виду діяльності; мовна система в дії, застосування обмеженої кількості мовних засобів, закономірностей її функціонування для побудови висловлювання – від найпростішого до передачі нюансів інтелектуальної інформації [12].

Діяльнісна концепція щодо визначення поняття «навчально-стратегічна компетентність» простежується і в роботах таких дослідників, як І. Зимня, Б. Беляєв та Ю. Пассов. У працях Б. Беляєва знаходимо трактування мовленнєвої компетентності як комунікацію, що здійснюється за допомогою певних засобів мови, а також підсумковий результат цього процесу. З цього погляду, НСК не

тракується як діяльність творча, якій властиві не навички, а вторинні вміння [4]. Ю. Пассов, проте, вважає, що мовленнєва компетентність – це мовленнєва здатність, яку породжує вербальне спілкування під час навчання [41]. Розвиваючи теорію формування та розвитку НСК, І. Зимня вважає, що це вмотивований, спрямований процес видачі та прийому думки, що була сформована і сформульована за допомогою мови, спрямований на задоволення комунікативних потреб особистості у процесі спілкування [19].

Вважаємо, що особливу увагу варто звернути на наукові роботи дослідників, які з'ясовують проблеми навчання продуктивного іншомовного спілкування, що є актуальним для нашого дослідження. Аналітичний огляд наукових праць, присвячених питанню формування навичок та вмінь НСК дає право стверджувати, що більшість дослідників розглядають НСК як складову комунікативної компетентності.

Фахівці з методики навчання іноземних мов С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Бігич, Ю. П. Гудима інтерпретують НСК як здатність учнів і студентів використовувати різноманітні навчальні стратегії при спілкуванні іноземною мовою та користуватися ними відповідно до конкретної ситуації [13, 38].

С. Ю. Ніколаєва вважає, що іншомовну НСК разом із мовною (лінгвістичною) та лінгвосоціокультурною правомірно віднести до складу ІКК. Іншомовна НСК, з її міркувань, охоплює декілька компетентностей: в аудіюванні, читанні, говорінні, письмі та перекладі, які в тандемі зумовлюють здатність учня чи студента розуміти зміст прослуханих автентичних текстів та здійснювати усне мовленнєве спілкування у монологічній та діалогічній формах [39].

С. Ю. Ніколаєва переконана, що передумовою успішного формування НСК є достатній рівень сформованості мовленнєвої компетентності. Тобто, передбачається формування мовленнєвих навичок та оволодіння певними мовними знаннями, пов'язаними з різними аспектами мови – граматиною, лексикою, фонетикою, навчанням техніки читання і письма. Дослідниця наголошує на чітко виражену мовленнєву спрямованість мовних явищ, оскільки вони вивчаються

зادля подальшого перетворення у висловлюванні [39].

НСК було розглянуто в Державних стандартах з питань викладання іноземних мов та їх вивчення. У Загальноєвропейських рекомендаціях з мовленнєвої освіти (ЗЄР) зауважено, що для здійснення комунікативних намірів користувачі мови використовують свої загальні компетентності одночасно із спеціальною, пов'язаною з мовленням і комунікативною компетентністю, яка у вужчому значенні охоплює лінгвістичні, соціолінгвістичні та прагматичні компетентності. Навички та вміння НСК розглянуто у складі лінгвістичної, яка їх інтегрує [17].

Основними цілями формування НСК визначаємо полегшення процесу навчання, підвищення відповідальності, самостійності та мотивації, незалежності учня чи студента. Правильний підбір навчальних стратегій дає можливість користувачу мови гнучко пристосовуватися до будь-якої мовленнєвої ситуації та певною мірою керувати своїм успіхом у спілкуванні. Якщо ж НСК не є розвиненою, навчання стає нецікавим, напруженим, займає безліч часу та не розвиває творчий потенціал учня чи студента. При вивченні чи то граматики, чи то лексики, студенти повинні розуміти всі операції та дії, пов'язані з вивченням та засвоєнням нової структури задля вдалого подальшого використання різноманітних стратегій при ПМ [39].

Можемо зробити висновок, що НСК у ПМ, передусім, передбачає майстерність у спілкуванні для обміну інформацією, вміння підбирати тип і стиль мовлення, реалізовувати поведінку відповідно до ситуації спілкування й мети комунікації, правильно формулювати та дотримуватися теми, диференціювати стратегії та мовленнєву поведінку відповідно до комунікативної ситуації й особливостей адресата/адресатів, установлювати і підтримувати контакт із співрозмовником/співрозмовниками, впроваджувати обґрунтовані аргументи у процесі бесіди тощо.

Саме присутність трьох вагомих компонентів формує НСК у користувачів будь-якої іноземної мови, а саме *мовної* (обізнаність у структурі АМ, її нормах,

знання професійних термінів та конструкцій); *мовленнєвої* (практичне використання мови, тобто використання словникового запасу, слідування установленим нормам АМ, мовленнєва практика й досвід, що допомагає розуміти тексти, самостійно виконувати пошук професійної інформації, нарощувати і збагачувати її обсяг, виражати свою думку, реалізовувати англомовний письмовий обмін інформацією); *комунікативної* (змога орієнтуватися у будь-якій ситуації, обирати та використовувати достеменну програму мовленнєвої поведінки у процесі іншомовного професійно-зорієнтованого спілкування з англомовними спеціалістами).

Детальний аналіз різних поглядів і положень на пояснення терміну «професійне мовлення» й дослідження його складників дозволили визначити свою позицію щодо дефініції іншомовної НСК студентів ЗВО, яка засвідчує про рівень його мовленнєвої практичної підготовки до здійснення МД засобами АМ у професійному оточенні: змога практично застосовувати здобуті знання, вміння й навички (використання словникового запасу, слідування мовним нормам, власний досвід мовленнєвої діяльності), що поступово стали розумовим ресурсом студента і забезпечують ефективну діяльність у певній професійній галузі, задовольняючи суспільні та власні потреби студента [18].

1.2. Формування навчально-стратегічної компетентності в письмі у контексті рефлексивного підходу

Науковий термін «стратегія навчання» досліджувався багатьма науковцями: А. Рудницький, Г. Познер, Р. Меєр тощо. Поняття «стратегії» у педагогічному дискурсі аналізується як діяльність студента, спрямована на здобуття, запам'ятовування, використання і відтворення інформації. Варто зауважити, що стратегії навчання є своєрідними діями, які використовують студенти для того, щоб навчання було цікавим, ефективним, легким, швидким та саморегульованим, тобто, більш керованим. А для того, щоб ці дії, тобто стратегії, були підібрані правильно, необхідно послуговуватися на власний досвід і детально аналізувати свою роботу, що сучасні дослідники, зокрема Черниш В. В., називають рефлексивним підходом [51, 52, 53].

Перш за все, вважаємо слушним уточнити визначення педагогічної рефлексії. Так називають аналіз власного досвіду і досвіду інших людей разом з плануванням перспектив з метою уникнення помилок. Це своєрідний самоаналіз знань та вчинків, самокритика, самопізнання себе як професіонала. Майбутній педагог аналізує власні думки і хвилювання щодо своєї професійно-педагогічної діяльності, розмірковує про себе як особистість, про те, як його сприймають і оцінюють студенти й колеги.

Сучасні дослідники зауважують, що рефлексія – процес моделювання дій щодо навчальних завдань, аналіз своєї діяльності, пошук ефективних прийомів, навчальних стратегій, альтернативних рішень, а також самоконтроль і самооцінка [38]. Виходячи з цього, можна стверджувати, що формування НСК в цілому та зокрема у ПМ, неможливе без рефлексивного підходу до своєї діяльності кожним індивідумом.

Проблема формування НСК в контексті рефлексивного підходу зумовлена тим, що будь-яка стратегія тим чи іншим чином базується на рефлексії. Лише проаналізувавши власний досвід та досвід інших людей, можна сформулювати ту чи

іншу стратегію навчання. Далі розглянемо формування НСК в контексті рефлексивного підходу в ПМ у майбутніх учителів АМ.

Простежимо детальніше, яким чином відбувається рефлексія. Тож, під цим поняттям маємо на увазі аналіз власного досвіду, при чому як позитивного – завдяки чому нам вдалося щось зробити, так і негативного – критика того, що було зроблено некоректно. Сюди ж відносимо і аналіз досвіду інших людей – об'єктивна оцінка їх позитивного та негативного досвіду, можлива критика і, найголовніше, – висновки. Таким чином, формується стратегія: на основі рефлексії людина наперед продумує свої кроки, формує перспективи та цілі, яких потрібно досягнути, враховуючи помилки, яких потрібно уникнути. Відповідно, методами реалізації моделі формування НСК у майбутніх учителів АМ виступає оцінка, самооцінка, рефлексія.

Писемне ж мовлення є найскладнішим з умінь. Воно є вторинним від усного та формується пізніше, аніж інші види мовленнєвої діяльності. Письмо вимагає попереднього засвоєння певної лексики, граматики, способу фіксації думок, їх зв'язок, звертання уваги на стилістику тощо. Для того, щоб навчити писати повідомлення будь-якого стилю та жанру необхідно формувати відповідні навчальні стратегії, які, як ми визначили вище, базуються на рефлексії. Тобто, майбутній вчитель аналізує як власний досвід, так і досвід інших учнів, об'єктивно оцінює його та формує стратегію [9].

Згідно з Кулаківською Ю. С., активізація рефлексивної позиції пов'язана з орієнтацією педагога на саморозвиток, а джерелом цього процесу є система усвідомлених педагогом суперечностей. Тому автор пропонує створювати такі ситуації у навчально-професійній діяльності, які б актуалізували рефлексивну позицію педагога, формували його позитивне самосприйняття, стимулювали процеси самоствердження [30].

Для реалізації формування НСК у майбутніх учителів АМ доречним вважаємо завдання для здійснення самоперевірки, а особливо взаємоперевірки. Так як ми розглядаємо формування стратегій у письмі, належним вважаємо такий

метод: написавши певний твір, студенти перевіряють тексти один одного на можливі помилки та виправляють їх. На цьому етапі майбутні вчителі АМ мають можливість виявити та обговорити можливі труднощі, оцінити правильність дій щодо їх подолання, зробити відповідні корективи, прийняти рішення щодо вибору оптимальних способів подолання труднощів у запропонованих ситуаціях тощо. Окрім того, доречним вважаємо проведення подальшої бесіди щодо підсумків для оцінки та обговорення усіх можливих труднощів при роботі над тим чи іншим видом письмової діяльності.

Відповідно до досліджень Сипченко В. І., Основними стилями суб'єкт-суб'єктної взаємодії, організованої на засадах принципу ПМ іноземної мови для професійного спілкування, виступають співробітництво і співтворчість, основу яких складають рівноправні партнери [48]. Вони вирізняються більш розвинутою діалогічністю та вибудовуються на взаємоповазі, взаємних інтересах й повній довірі один до одного [7]. Саме тому запропоновані взаємоперевірка та обговорення сприяють ефективному переходу рефлексії у формування стратегії.

Дослідники наголошують, що рефлексивне мислення тісно пов'язане з активізацією рефлексивної позиції майбутнього спеціаліста, адже особистість з активною рефлексивною позицією постійно контролює й осмислює свою діяльність, усвідомлює шляхи досягнення цілей і визначає способи подолання перешкод на цьому шляху, коригує свою діяльність для оптимізації й максимально ефективної реалізації своїх цілей [48].

Науковці також виділяють етапи формування рефлексивної позиції в контексті формування мовленнєвої компетентності:

- усвідомлення студентом необхідності здійснення рефлексії в процесі учіння та під час майбутньої професійно-методичної діяльності;

- самоаналіз індивідуальних та психологічних особливостей, а також особливостей засвоєння навчального матеріалу для правильного вибудовування індивідуальної траєкторії учіння;

- реалізація індивідуальної траєкторії учіння з метою оволодіння МК, аналіз отриманих результатів, самокорекція, визначення нових завдань;
- творче використання рефлексії як засобу професійно-методичного розвитку та саморозвитку [43].

Важливим є переосмислення методичних знань і вмінь, сформованих у процесі навчання, опора на попередній методичний досвід й урахування його позитивних аспектів і труднощів для ефективного оволодіння НСК.

Навчальні стратегії допомагають студентам встановлювати власний план розв'язання проблеми, передбачають продуманість та підготовку студента та допомагають досягти навчальної мети. Власне підготовку студент здійснює на основі рефлексії.

Інші дослідники, зокрема Р. Гарнер, Д. Мерфі та Р. Меєр переконані, що навчальні стратегії допомагають учням і студентам ставати самостійними, не мати потреби у постійному догляді викладача, осмислювати себе як суб'єкт діяльності, а також дозволяють керувати своїм навчанням. Ці всі можливості також базуються на досвіді, практиці, вивченні власних індивідуальних особливостей та самоаналізі, а тобто, – рефлексії.

Формування НСК забезпечує використання індивідом певної стратегії під час комунікації [18]. Згідно з дослідженнями І. П. Задорожної, мовленнєва стратегія являє сукупність мовленнєвих дій, що використовуються в певних комунікативних [18].

Тож оскільки навчальні стратегії є складниками індивідуального стилю, саме їх вдосконалення та свідомий підхід до формування стратегій на основі власного досвіду дозволить успішно й продуктивно їх використовувати.

Таким чином, вважаємо за необхідне підкреслити, що формування НСК в ПМ у майбутніх учителів АМ, безумовно, базується на рефлексії, тобто самоаналізі, самопізнанні, аналізі власного досвіду та досвіду інших, його об'єктивній оцінці. Лише проаналізувавши всі можливі труднощі, майбутній учитель зможе вибудувати ефективну стратегію навчання ПМ. Завдяки аналізу праць з методики

навчання іноземних мов, а також власному досвіду можна визначити найбільш систематичні помилки, обирати чи використовувати різноманітні стратегії, прорахувавши відповідні кроки для уникнення можливих упущень та похибок. Основні положення з теми висвітлені у публікації [9].

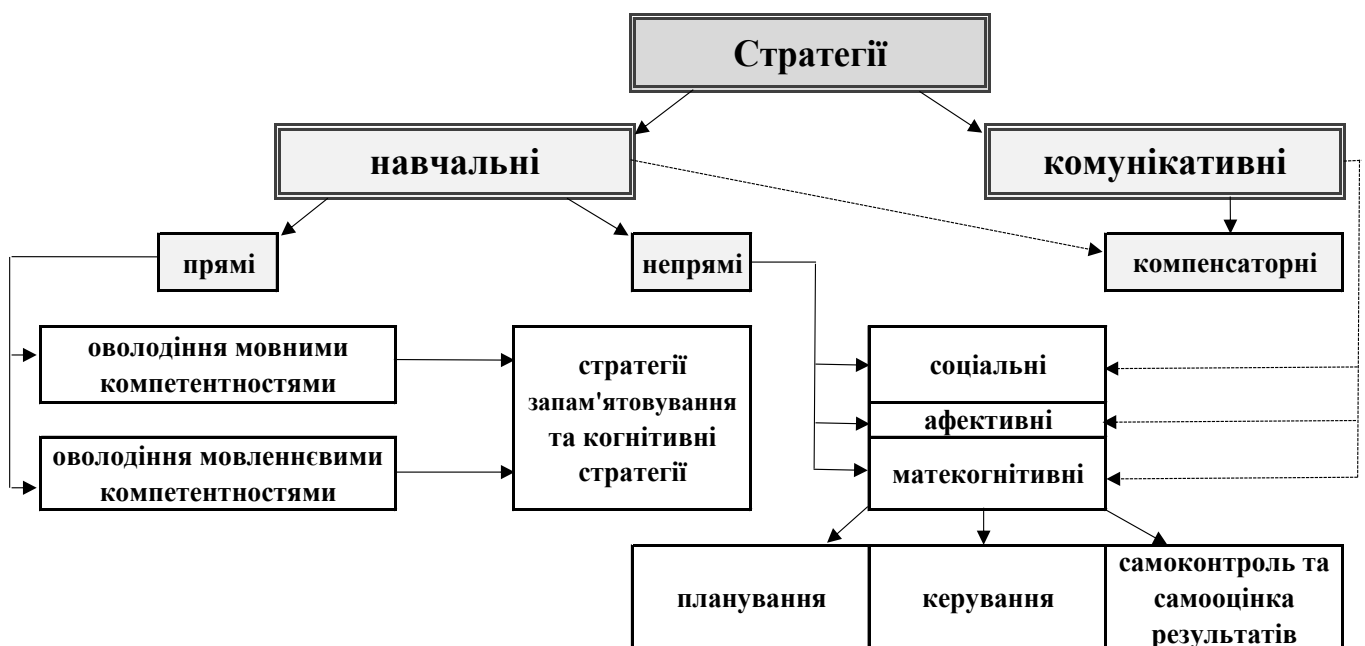
1.3. Класифікація навчальних стратегій для формування навчально-стратегічної компетентності у писемному мовленні

Перш за все, вважаємо доречним наголосити, що існують різноманітні класифікації стратегій. Сучасні дослідники поділяють стратегії на комунікативні та навчальні. Якщо навчальні стратегії розглядаються власне у процесі навчання, то комунікативні передбачають формування поведінки у певних життєвих ситуаціях спілкування. Хоча інколи дуже важко провести паралель між навчальними та комунікативними стратегіями, наприклад, перепитування задля уточнення інформації може бути як студентами у викладача у процесі навчання, так і в реальному житті при спілкуванні з друзями. Розглянемо таблицю класифікації стратегій, яку пропонують Бігич О. Б., Борецька Г. Е., Бориско Н. Ф., Ніколаєва С. Ю [38] (див. *Табл. 1.2*):

Таблиця 1.2

Класифікація стратегій

(за О. Б. Бігич О. Б., Г. Е. Борецькою, Н. Ф. Бориско, С. Ю. Ніколаєвою)

Як бачимо, навчальні та комунікативні стратегії не існують окремо, а тісно переплетені між собою. Нашою ж метою є прокласифікувати саме навчальні стратегії, що можуть бути використані в ПМ майбутніми учителями АМ.

Проаналізувавши праці вітчизняних (Н. Є. Білоножко, С. Ю. Ніколаєва) та іноземних (Masaro E., O'Malley J. M., Rampillon U.) дослідників про навчальні стратегії, найбільш вдалою вважаємо класифікацію, запропоновану С. Ю. Ніколаєвою [38]. Дослідниця виділяє наступні стратегії:

1. Навчальні стратегії: когнітивні та метакогнітивні.

До когнітивних стратегій відносять стратегії запам'ятовування, рецепції та продукції. Студент здобуває знання, вивчаючи правила на основі зразків, які допомагають йому надалі, формує логічні зв'язки та структури, аналізує та перекладає речення чи зразки, виконує різноманітні вправи, бере участь у мовленнєвих ситуаціях у процесі навчання тощо.

Метакогнітивними стратегіями називають ті, що спрямовані на аналіз і керування процесом навчання. До них відносять:

- стратегії концентрації на навчанні, на конкретних цілях або завданнях;
- стратегії планування навчання;
- стратегії контролю розуміння та контролювання ходу виконання завдань;
- стратегії самооцінки виконаних завдань та ефективності виконання самостійної роботи.

2. Комунікативні стратегії: компенсаторні, соціальні, афективні.

Компенсаторні стратегії передбачають уміння уникати, компенсувати недостатню обізнаність, використання логіки та здогадки, мови тіла, прохання допомоги у студентів, перефраз, вживання похідних слів) [18].

Соціальні стратегії, передбачають запитання задля уточнення, корекції; взаємодію зі студентами, а саме виправлення, заохочення, оцінювання, обговорення, обмін інформацією, взаємонавчання); співпрацю з носіями мови; емпатію (вивчення культур, розуміння думок, емоцій та почуттів інших людей тощо) [35].

До афективних стратегій включають:

- стратегії уникнення хвилювання: використання дихальної гімнастики або музики;
- стратегії самозаохочення (винагорода, позитивне налаштування, виправданий ризик);
- стратегії керування емоційним напруженням (висловлення почуттів, запис особистих досягнень) [40].

3. Стратегії використання АМ у різних видах мовленнєвої діяльності.

До стратегій використання АМ, згідно з Дроздовою І. П. та О. Є. Мисечко, відносять:

- стратегії використання мови під час «мовленнєвого породження та мовленнєвого відтворення»: підготовка до заняття з урахування аудиторії, підбір плану дискурсу, завдань тощо;
- стратегії використання мови під час «мовосприйняття»: передбачення змісту, звертання до лінгвосоціокультурних знань, пошук контекстуальних і внутрішніх опор, будова та перевірка гіпотези тощо;
- інтерактивні стратегії: пошук прогалин в інформації, на яку спирається співрозмовник, передбачення ймовірних варіантів комунікації, вживання заповнювачів пауз, порозуміння зі співрозмовником, контроль успішності комунікації, вирішення непорозуміння тощо.
- уточнення комунікативного наміру;
- використання змістовних замінів;
- формування динамічного концепту висловлювань;
- застосування мовленнєвих кліше;
- контроль успішності висловлювання за допомогою міміки, жестикуляції, дій слухача;
- аналіз власного висловлювання, попередньо записаного на аудіо [14, 35].

На основі наведеної класифікації І. П. Задорожна визначила вимоги до формування НСК на основі згаданих вище стратегій для майбутніх вчителів АМ,

розділивши цю систему на 4 курси. Детально розглянемо стратегії, що формуються на першому та другому курсах задля успішного й ефективного проведення пробного навчання на другому курсі [18].

Дослідниця вважає, що студенти першого курсу оволодівають, перш за все, метакогнітивними стратегіями: підготовка робочого місця, засобів навчання, слідування плану і контроль його виконання, пошук інформації та використання при цьому різноманітних ресурсів, зокрема мережі Інтернет, повторення, самоконтроль і самооцінка, ведення словників та конспектів, а також заміток про свої помилки, моніторинг власного розуміння прослуханого або прочитаного тексту, самоаналіз вживання різноманітних конструкцій, лексичних одиниць та граматичних структур, розумний розподіл часу при виконанні певного завдання або підготовці тощо.

Окрім того, студенти формують когнітивні стратегії: співвіднесення певних явищ з рідною мовою, використання асоціацій чи еквівалентів, формулювання запитань задля ширшого розуміння тієї чи іншої проблеми, систематизація власних знань, використання опор у вигляді схем та таблиць, звертання до власного досвіду задля розуміння нової інформації, наведення власних прикладів до того чи іншого правила, пояснення правила за прикладом, застосування опор у вигляді відео, зображень тощо, транскрибування й інтонування текстів, вивчення лексики за допомогою різноманітних прийомів (використання логічних та смислових зв'язків, вживання лексичних одиниць (ЛО) у реченні чи тексті, звертання до ключового слова, кореня тощо, запам'ятовування матеріалу за допомогою асоціацій та логічних зв'язків тощо

Студенти першого курсу також підбирають лексичний матеріал при ПМ, тим самим засвоюючи його, використовують мовленнєві кліше, звертання, різноманітні структури та заповнювачі пауз, що називаємо стратегіями використання АМ в різних видах мовленнєвої діяльності.

Насамкінець, вони оволодівають комунікативними стратегіями: компенсаторними, відгадуючи зміст тексту по його назві чи зображенням,

ігноруючи невідомі ЛО чи граматичних структур (ГС), використовуючи перефразування, перечитуючи або прослуховуючи фрагменти, що викликають труднощі, використовуючи жести та міміку тощо; соціальними, коли об'єднуються задля досягнення спільної мети або ж ведуть комунікацію за допомогою мережі Інтернет та афективними, стараючись зменшити або уникнути хвилювання (використання дихальної гімнастики, музики) [18].

Студенти другого року навчання у ЗВО вже аналізують оцінювання викладача, відбирають чи ті інші методи і засоби навчання та самонавчання, звертаються до зразків, зокрема у ПМ: зразки офіційного чи неофіційного листа, резюме, інтерв'ю тощо; вони більше розуміють мету навчання, аналізують власні невдачі чи недостатність знань у певному питанні (метакогнітивні стратегії).

Відбувається і формування нових когнітивних стратегій: вивчення і синтез різних думок та поглядів з питання, розрізнення фактів і поглядів, зіставлення й порівняння АМ з українською, вивчення матеріалу в цілому, а не окремими частинами, виготовлення опорних схем і таблиць тощо. На цьому ж етапі вони оволодівають стратегіями запам'ятовування матеріалу: проведення зв'язків за допомогою асоціацій, контексту, групування; а також швидкий перегляд інформації, з'ясовуючи її вагомість).

Серед стратегій використання АМ в різних видах мовленнєвої діяльності у студентів другого курсу відбувається розширення завдання; підготовка з використанням внутрішніх ресурсів; уточнення комунікативного наміру; аналіз успішності й ефективності власного висловлювання за аудіозаписом; активізація лінгвосоціокультурних та лінгвістичних знань; припущання та передбачення змісту тексту (за назвою, картинкою тощо) і перевірка цієї гіпотези; аналіз продуктивної взаємодії зі співрозмовником тощо.

Насамкінець, вони оволодівають комунікативними стратегіями, що є передовими при навчанні майбутніх учителів англomовного ПМ. Студенти формують компенсаторні стратегії (мовна здогадка, аналіз ЛО та ГС, звертання до власних знань, досвіду або контексту); соціальні (запитання для уточнення);

стратегії уникання, зокрема, складних тем; співпраця з іншими студентами (коректування, оцінювання, заохочення, обмін інформацією, обговорення, взаємо навчання); афективні стратегії (самоналаштування, самовинагорода, виправданий ризик); керування емоційним напруженням (обговорення почуттів з друзями, студентами, викладачем, запис власних досягнень) [18].

Варто сказати, проте, що формування усіх згаданих вище стратегій відбувається у кожного студента індивідуально і залежить від роботи та старань студента. Вміння і навички ефективного використовувати ці стратегії формується лише при умові, що студент успішно виконує усі завдання і є методично готовим до навчально-пізнавальної діяльності.

Таким чином, виділяємо наступні навчальні стратегії: навчальні (когнітивні та метакогнітивні), комунікативні (компенсаторні, соціальні, афективні) та стратегії використання АМ у різних видах мовленнєвої діяльності. Структура навчальних стратегій, яку пропонує С. Ю. Ніколаєва при навчанні ІМ й згадані вище прийоми допомагають зробити процес навчання продуктивним і успішним, розвинути вміння і навички майбутніх учителів користуватися різноманітними стратегіями при вивченні АМ, зокрема ПМ.

Висновки до Розділу I

У даному розділі нами проаналізовано стан дослідженості проблеми формування НСК в сучасній педагогічній науці.

1. Визначено цілі та зміст формування НСК в ПМ. З'ясовано, що НСК є зразком реалізації певних комунікативних інтенцій, виражених різними мовленнєвими та немовленнєвими засобами. НСК в ПМ, зокрема англomовному, є одним з важливих і найбільш затребуваних компонентів іншомовної комунікативної компетентності та включає широкий діапазон ситуацій і тем спілкування, професійно-орієнтованих текстів, мовних, країнознавчих та лінгвосоціокультурних знань, а також навички та вміння мовленнєвої взаємодії АМ та інші комунікативні та інтелектуальні вміння.

2. Означено шляхи формування НСК в письмі в контексті рефлексивного підходу. Уточнено визначення педагогічної рефлексії та її зв'язок із формуванням НСК у ПМ. З'ясовано, що стратегії навчання є компонентами індивідуального стилю, реалізація формуючої індивідуалізації спрямована саме на навчання, корекцію та удосконалення стратегій. Проаналізовано праці дослідників і наголошено, що лише самоаналіз, самопізнання, аналіз власного досвіду та досвіду інших, його об'єктивна оцінка, а також аналіз можливих труднощів забезпечують майбутньому учителю змогу вибудовувати та використовувати ефективні стратегії при навчанні англomовного ПМ. Навчання стратегіям передбачає інформування студентів про важливість або значення тих результатів, на які вони очікують, тобто принцип свідомого підходу у навчанні формування стратегій у контексті рефлексивного підходу.

3. Охарактеризовано класифікацію навчальних стратегій, яка складається з навчальних (когнітивні та метакогнітивні); комунікативних (компенсаторні, соціальні, афективні); та стратегій використання АМ у різних видах мовленнєвої діяльності. Виявлено, які стратегії формуються у студентів протягом перших двох років навчання у ЗВО, що дасть змогу успішно підбирати стратегії при пробному

педагогічному навчанні на другому курсі. Проаналізовано, що навчальні стратегії, хоч і розвиваються і формуються поступово на кожному курсі, є й індивідуальними й залежать від старань та можливостей студента. Визначено прийоми, що допомагають зробити процес навчання продуктивним і успішним, розвинути вміння і навички майбутніх учителів користуватися різноманітними стратегіями при вивченні АМ, зокрема ПМ.

РОЗДІЛ II. ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПИСЕМНОМУ МОВЛЕННІ У СТУДЕНТІВ 2 КУРСУ – МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

2.1. Принципи формування навчально-стратегічної компетентності в писемному мовленні у студентів 2 курсу на основі комбінованих технологій

Сучасні науковці стверджують, що головна мета навчання АМ полягає у формуванні в учнів та студентів англомовної комунікативної компетентності, підґрунтям якої є комунікативні вміння, сформовані на основі мовних знань і навичок [12]. Саме тому навчання ПМ проходить у комплексі та на основі здобутих знань, вмінь і навичок. Для того, щоб навчитися грамотно писати, необхідно оволодіти певними граматичними структурами та лексичними одиницями, вміти вживати їх у мовленні, знати кліше та основні правила того чи іншого виду письма тощо. Для цього, перш за все, студенти 2 курсу повинні здобути знання і сформувати певні навички. Найбільше у цьому процесі допоможе використання різноманітних навчальних стратегій для 2 курсу та навчання з використанням комбінованих технологій.

Базуючись на згаданому раніше дослідженні Задорожної І. П. [18], яка визначила, які навчальні стратегії використовують студенти другого курсу, ми визначили нові принципи формування НСК у студентів 2 курсу саме у ПМ:

1. Принцип наочності. Використання зразків мовлення. При вивченні будь-якого нового виду письма, необхідно спочатку розібрати приклад висловлювання: есе, офіційного чи неофіційного листа, резюме, супроводжувального листа, інтерв'ю, доповіді, конспектування тощо. Для посилення на зразки викладач може використовувати різноманітні сучасні онлайн технології, розмістивши їх на освітню платформу *Moodle* або *Blackboard*, *Google документ*, у приватній групі соціальної мережі *Facebook* тощо (див. *Додаток А*).

2. Принцип реалізації самоперевірки та самокорекції. Самоперевірка і самоаналіз власних помилок, оцінка достатності власних знань, наприклад граматики чи лексики у певній сфері, для успішного написання того чи іншого виду роботи. Це можна зробити за допомогою онлайн тестів з тієї чи іншої тематики.

3. Вивчення і синтез різних думок та поглядів з питання та їх зіставлення з фактами, наприклад для “for and against essay”. Студенти можуть користуватися пошуком інформації у мережі Інтернет та ділитися або обговорювати її за допомогою тієї ж соціальної мережі *Facebook*, можливості якої розглянемо детальніше пізніше.

4. Зіставлення явищ англійської та рідної мови, що відбувається як при використанні лексики у письмовому висловлюванні, так і при вживанні звертань, кліше, слів-зв'язок тощо. Для цього студенти можуть використовувати різноманітні онлайн словники, зручні у пошуку слова чи словосполучення.

5. Виготовлення опорних схем і таблиць з граматики для її засвоєння і правильного використання у ПМ, а також використання когнітивних стратегій запам'ятовування лексики (асоціації, контекстуальні зв'язки, групування, виділення найважливішого тощо). Сучасні технології дають змогу виділяти важливу інформацію, створювати схеми й таблиці різного плану, додавати коментарі тощо.

6. Формування компенсаторних стратегій є чи не найбільш важливими при навчанні англомовного ПМ. Для цього викладач повинен дати хорошу базу знань, аби студенти мали змогу звернутися до власного досвіду у непередбачуваній ситуації і здогадатися чи допустити значення по контексту, замінити ЛО тощо. Виконання великої кількості вправ та аналіз різноманітних зразків, зокрема онлайн, допоможуть створити цю базу знань.

7. Стратегії уникання, зокрема, складних тем для написання текстів, можуть практикуватися у вигляді подачі вибору теми, наприклад подання трьох ситуацій на вибір для написання того чи іншого виду письма.

8. Співпраця з іншими студентами (коректування написаних творів, взємооцінювання, обмін інформацією та обговорення), що зручно практикувати через різноманітні онлайн програми, зокрема соціальну мережу *Facebook*. Така співпраця сприяє моніторингу ймовірних помилок, що зустрічаються у студентів найчастіше.

9. Принцип вміння справлятися з емоційним напруженням, для формування якого вважаємо вдалим знову ж таки використання мережі *Facebook*, де студенти мають змогу поділитися почуттями й емоціями з друзями, студентами та навіть викладачем чи куратором.

На необхідності використання комбінованих технологій на заняттях АМ, зокрема при навчанні письму, наголошує безліч сучасних дослідників. У цьому переконана й дослідниця К. Р. Ковальська, яка стверджує комбіновані технології сприяють, перш за все, формуванню англомовної компетентності у письмі, оскільки їх використання допомагає активувати роботу всіх учнів, зробити навчання ефективним, підтримувати успішність, самостійність, критичне мислення кожного студента, віру в себе, а також змогу спілкуватися і вільно володіти мовою, зокрема у письмовій формі [23]. Якщо поєднувати вищезгадані принципи, визначені на основі стратегій з використанням комбінованих технологій, заняття будуть цікавими та продуктивними.

Проаналізувавши наукові дослідження С. Ніколаєвої, В. Лугового, та К. Ушинського, можна визначати й такі принципи навчання іноземних мов: науковість, систематичність і послідовність, наочність, зв'язок теорії і практики, доступності, перспективність, міцність засвоєння знань, умінь та навичок, відповідність професійної підготовки вимогам сучасного виробництва [39, 31, 45].

Відтак найбільш актуальними для процесу формування НСК в ПМ студентів 2-го курсу вважаємо такі принципи: *взаємопов'язаного навчання усіх видів мовленнєвої діяльності* (як принцип послідовності), *проблемно-ситуативного навчання* (зв'язок теорії і практики) та *професійної спрямованості*. Розглянемо обрані принципи вивчення АМ для майбутніх учителів АМ при навчанні ПМ.

В основі процесу формування НСК в англomовному ПМ студентів 2-го курсу лежить один із визначальних принципів методики навчання АМ – *взаємопов'язане навчання видів мовленнєвої діяльності*, тобто інтегрований підхід до формування навичок та вмінь з читання, аудіювання, говоріння та письма, що передбачає розвиток усіх видів МД одночасно та взаємопов'язано. Це пов'язано з тим, що ПМ передусім потребує відповідних знань, вмінь, навичок, досвіду та передбачає володіння усіма видами мовленнєвої діяльності (ВМД).

Формування мовленнєвих навичок різних видів МД відбувається поступово, тож розглянемо етапи формування НСК у ПМ. Перш за все, формуються навички говоріння й аудіювання як головне знаряддя комунікації; пізніше – читання і власне письмо як більш складні ВМД. Письмо є найскладнішим умінням, оскільки передбачає формулювання ідей, фіксацію думок і по своїй суті є вторинним, тож формується в останню чергу на основі первинного усного мовлення. Тож якщо ПМ є цільовим ВМД, воно повинно формуватися на основі інших видів, що йому сприяють, що можна зобразити схематично наступним чином: П ← Ч, Г, А [11].

Варто звернути увагу і на те, що техніка письма і власне написання письмових текстів мають різну установку. Техніка письма передбачає засвоєння правил орфографії та пунктуації, просторове розміщення тощо. ПМ ж вимагає знання граматики, лексики, стилістики, вміння логічно структурувати текст. Окрім того, необхідно здобути знання про способи викладу письма: опис, розповідь, пояснення, розмірковування; вміти писати тексти різних жанрів: есе, лист, резюме, конспектування, курсова робота, доповідь, редагування тощо [16].

Інтегрований розвиток усіх видів МД на заняттях АМ є найпродуктивнішим при створенні комунікативних ситуацій на заняттях, що робить навчання наближеним до реального спілкування, в тому числі письмового. Необхідно забезпечувати ситуативність і ставити студентам проблему для розв'язання. Тож *проблемно-ситуативний принцип* об'єднує проблемність та ситуативність, які є найважливішими для підготовки майбутніх учителів. Такий підхід сприяє формуванню необхідних для письма знання, уміння й навички, а також допомагає

формувати творчі здібності та удосконалювати пізнавально-пошукову самостійність студента [11].

Проблемність і ситуативність розглядаємо разом, оскільки вони залежні один від одного і передбачають обробку користувачами мови таких проблемних комунікативних ситуацій, що потребують рішення. Тому підґрунтя проблемно-ситуативного принципу являє проблемна ситуація – обставина для мислення, що потребує пізнавальності та рішення й створює необхідні умови для засвоєння знань [16].

Проблемно-ситуативний принцип визначає організацію ПМ в умовах, що є якомога більш наближеними до реального спілкування: відбувається передача інформації, подолання труднощів, розв'язання проблеми, тобто активізується розумова діяльність та творчість студентів, а не розвиток знань та умінь за допомогою вправ.

Такий принцип допомагає студентам всебічно розвиватися, розв'язувати ймовірні професійні та життєві проблеми, керуватися мовленнєво-комунікативними засобами, а також міцно закріплює набуті знання і готує студентів до практичного їх застосування [жовн].

Ю. Пассов переконаний, що ситуація якнайбільше розвиває мовленнєві вміння, будучи варіативною та розвиваючи комунікативні вміння й навички для реального письмового спілкування. Тільки в ситуації можлива незалежність мовця від опор, оскільки він посилається не на наочність, а спирається на власний досвід, пам'ять, творчість й мислення, як під час реального спілкування [41].

Окрім того, використання проблемних ситуацій на заняттях АМ забезпечує розвиток когнітивно-розумових вмінь і навичок. Студенти аналізують, порівнюють, встановлюють зв'язки, роблять висновки, шукають вирішення проблеми, самостійно і творчо мислять та застосовують набуті знання на практиці [41].

Вважаємо за необхідне зазначити, що реалізація окресленого принципу формування англомовної НСК в ПМ студентів можлива лише за умов активної

роботи студентів, виявлення інтересу та ініціативи, спрямованості на результат, прагненням знайти найкраще рішення проблеми, дотримуючись усіх норм і правил того чи іншого виду письма.

Насамкінець, *принцип професійної спрямованості*, як стверджують І. О. Зимня та О. Шевченко, передбачає професіоналізацію процесу іншомовної підготовки студентів та фахову зорієнтованість. Суть принципу полягає в тому, щоб будувати навчання, беручи до уваги особливості майбутньої професії студентів [19].

Тобто навчання АМ у ЗВО має охоплювати наукові досягнення, пов'язані з майбутньою професією студентів, що сприятиме професійному зростанню студентів та формуванню у них здатності до іншомовного спілкування на основі сучасного професійного середовища [19].

Ступінь професійного спрямування при вивченні АМ для професійного спілкування може варіюватися. Сучасні зарубіжні дослідники визначають два таких рівні: “hard” і “soft”. “Hard” передбачає всебічне вивчення та вичерпну інтеграцію іноземної мови та спецдисципліни. “Soft” – досить загальне, початкове вивчення мови у певних професійних цілях [75]. Так як метою нашого дослідження є підготовка майбутніх учителів АМ, принципу професійної спрямованості повинна приділятися особлива увага.

Вивчення АМ у ЗВО сприяє розвитку професійної компетентності майбутніх учителів через формування компетентностей, що використовуються фахівцями у подальшій практичній діяльності: пошукові навички та вміння, практика у розв'язанні проблемних ситуацій, навички аналізу, синтезу, прогнозування, зіставлення, висування гіпотез тощо [16]. Формуються й навички ведення дискусій, переговорів, дебатів, захист своєї точки зору, доведення або спростування позиції, розв'язання проблем тощо [19].

Таким чином, дослідники визначають різні принципи формування ПМ в цілому та НСК зокрема. Більшість з них покладаються на принцип взаємопов'язаного навчання усіх видів мовленнєвої діяльності, принцип

проблемно-ситуативного навчання та принципі професійної спрямованості. Так як наше дослідження про ПМ базується на НСК, ми визначили й інші нові принципи її формування, базуючись на класифікації навчальних стратегій С. Ю. Ніколаєвої та їх розподілу на курси навчання відповідно до положень І. П. Задорожної, проаналізувавши другий курс та наводячи до кожного принципу приклади навчання ПМ на основі комбінованих технологій, зокрема, соціальної мережі *Facebook*, можливості та розробки якої розглянемо детальніше у наступних розділах.

2.2. Підсистема вправ для формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному писемному мовленні з використанням соціальної мережі *Facebook*

Перш ніж приступити до розробки комплексу вправ для формування НСК в англomовному ПМ, ми проаналізували підручники для 2 курсу, рекомендовані МОН України для навчання у ЗВО. Аналіз було здійснено на основі наступних критеріїв відбору: достатність та доцільність вправ для вивчення лексичного та граматичного матеріалу для подальшого його використання у ПМ; характер вправ для забезпечення практики усіх стратегій; наявність / відсутність вправ для формування метакогнітивних, когнітивних, афективних, соціальних, компенсаторних стратегій та стратегій запам'ятовування; наявність / відсутність правил та зразків ПМ; наявність / відсутність опорних схем. Наводимо результати дослідження схематично (див. *Табл. 2.1.*).

Таблиця 2. 1.

Аналіз підручників щодо наявності/відсутності вправ для формування НСК в англomовному ПМ

Підручник	Критерії відбору			
	Достатність вправ для вивчення лексичного та граматичного матеріалу	Наявність і характер вправ для забезпечення практики усіх стратегій	Наявність / відсутність правил та зразків ПМ	Наявність / відсутність опорних схем
«Upstream B2», V. Evans, J. Dooley	+	-	+	+

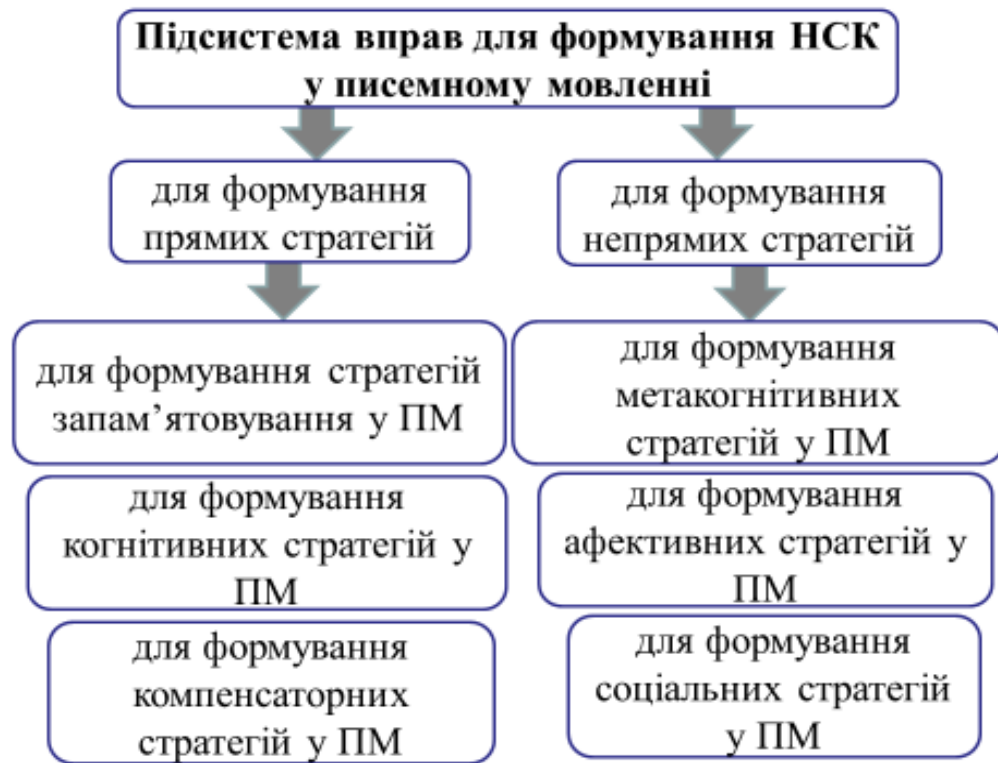
«Oxford Team» N. Whitney L. Driscoll	+	-	++	+
«A Way to Success» Н. В. Тучина, І. В. Жарковська	+	-	+	-
«NEC» Л. Д. Сліпченко, М. І. Соловей, Г. С. Лисюк	+	-	+	-
«Solutions» T. Falla, P. A. Davies	+	-	+	+-

Тож робимо висновок про недостатність у підручниках розробок та матеріалів, які б допомагали студентам 2 курсу формувати саме НСК у письмі. Вправи дуже часто є одноманітними та не дозволяють практикувати і формувати усі види стратегій.

Вважаємо за необхідне зазначити, що системи та підсистеми вправ для формування НСК уже розроблялися сучасними дослідниками (Ю. П. Гудимою, Н. Є. Білоножко, М. С. Глазуновим), проте не було розроблено вправи для формування НСК у майбутніх учителів АМ саме у ПМ. Ми розробили підсистему вправ, яка складається з двох груп: для формування прямих стратегій та непрямих стратегій (див. *Табл. 2.2*).

Таблиця 2.2

Підсистема вправ для формування НСК у ПМ

Розроблена нами підсистема вправ передбачає засвоєння знань, умінь і навичок використання навчальних стратегій у письмі. Тож група формування прямих стратегій включає в себе підгрупу *для формування стратегій запам'ятовування у ПМ*, зокрема вивчених ЛО, ГС та правил того чи іншого виду письма (візуалізація та фізичні відчуття, побудова зв'язків); підгрупу *для формування когнітивних стратегій у ПМ*, вправи якої передбачатимуть розвиток умінь створювати повідомлення на основі опори, письмово аналізувати проблему та аргументувати свою точку зору, базуючись на вивчених зразках; підгрупу *формування компенсаторних стратегій у ПМ*. Вправи останньої нестимуть функції розвитку мовленнєвої здогадки, уміння замінити ЛО та компенсувати нестачу знань.

Група формування непрямих стратегій включає підгрупу *для формування метакогнітивних стратегій у ПМ* (аналіз і керування процесом навчання,

самооцінка); підгрупу для формування афективних стратегій у ПМ (уникання хвилювання, самозаохочення, керування емоційним напруженням) та підгрупу для формування соціальних стратегій у ПМ (запитання задля уточнення й корекції, взаємодія зі студентами, виправлення, оцінювання, обговорення, обмін інформацією, взаємонавчання).

Розглянемо власне вправи до кожної підгрупи. Для формування стратегій запам'ятовування у ПМ модифіковано загальновідому вправу на знайомство – повторення імен по колу. Ми перенесли такий прийом на вивчення обов'язкової лексики:

Вправа 1.

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна.

Вид вправи: повторення сказаних ЛО по колу.

Завдання-інструкція: *Choose a word from our active vocabulary and let another student repeat your word and tell another one. The third student repeats both and chooses his word. We will do it in a few circles so everyone will participate.*

Окрім того, для формування стратегій запам'ятовування можна дати студентам дистанційну гру на асоціації у сервісі та соціальної мережі *Facebook*:

Вправа 2

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна.

Вид вправи: співвіднесення ЛО з позначкою на картинці.

Завдання-інструкція: *Match each number with the word from our active vocabulary and give the definition. Add only one match or correct your groupmate if needed.*

Студенти також можуть виправляти одногрупників за допомогою коментарів (див. *Рис. 2.1*).

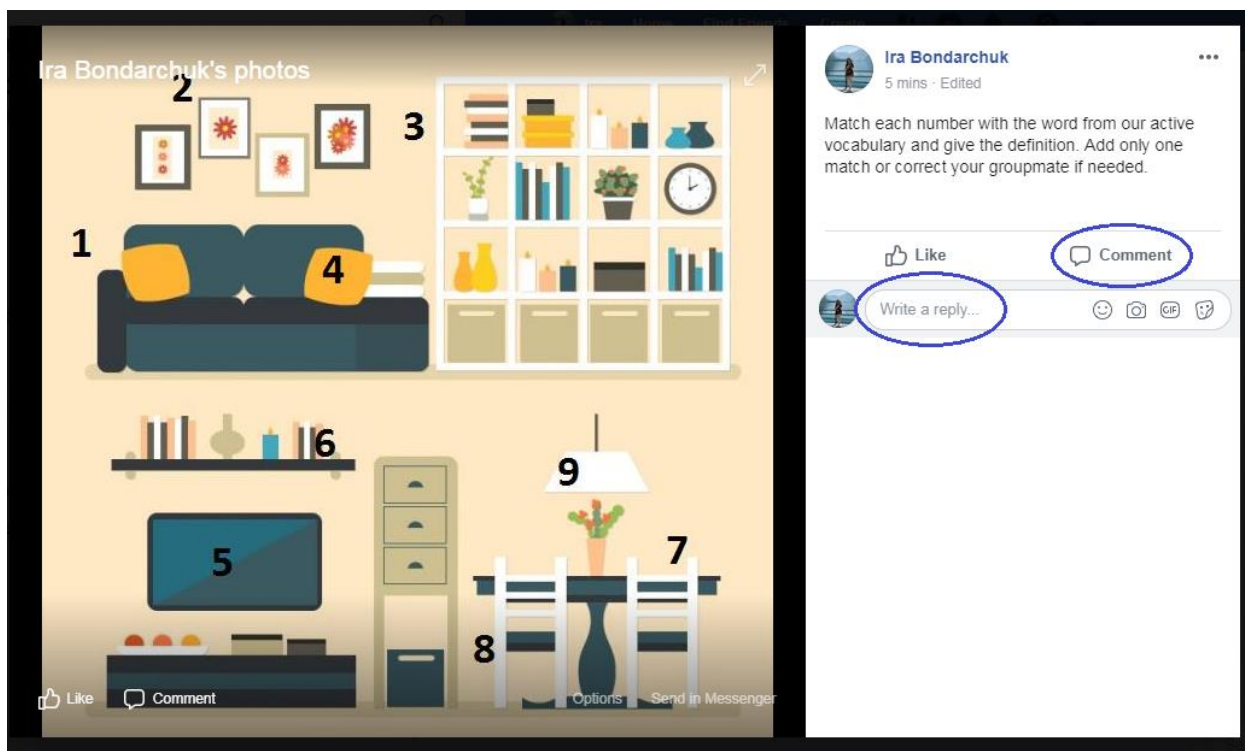

Рис. 2.1 Вправа 2 з підгрупи для формування стратегій запам'ятовування

До підгрупи формування когнітивних стратегій можуть входити вправи на аналіз зразків, створення ситуацій та власне практики письма з використанням опори. Ми розробили наступні вправи, використовуючи *Facebook*: обговоривши, як писати “for and against essay” та проаналізувавши приклад (див. Рис. 2.2 та Рис. 2.3), студенти приступають до обговорення переваг та недоліків життя у приватному будинку.

Вправа 3

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна.

Вид вправи: ведення дискусії на подану тему.

Завдання-інструкція: *Let's discuss advantages and disadvantages of living in a private house. Agree to or reject your groupmate's ideas. Underpin it with some arguments.*

Студенти ведуть обговорення онлайн у письмовій формі, що дасть їм змогу не лише попрактикуватися у письмі, а й обговорити ідеї для написання есе (див. Рис. 2.4).

The screenshot shows a Facebook post in an 'English Group'. The post is by Ira Bondarchuk, posted 22 minutes ago. The title is 'For and Against Essay. Tips for Writing'. The main content is a list of 'Top Tips for writing':

1. Start each paragraph with a word or phrase so the reader knows what to expect, for example *Firstly, On the other hand or To sum up.*
2. Link your sentences with these words.
3. Organise your essay in paragraphs.
 - paragraph 1 – introduction
 - paragraph 2 – arguments for the subject
 - paragraph 3 – arguments against the subject
 - paragraph 4 – conclusion

The post has a 'Like' button and a 'Comment' button. The right sidebar shows group details: MEMBERS (You are the only group member.), DESCRIPTION (Tell members what this group is about.), GROUP TYPE (General), LOCATION (Add locations for this group.), CREATE NEW GROUPS (Groups make it easier than ever to share with friends, family and teammates.), and RECENT GROUP PHOTOS.

Рис. 2.2. Вправа на обговорення правил ПМ

The screenshot shows a Facebook post in an 'English Group' by Ira Bondarchuk, posted 29 minutes ago. The title is 'For and Against Essay Example'. The main content is an essay titled 'Reality TV shows are good entertainment'. The text is as follows:

Reality TV shows are good entertainment

Reality shows are a very popular form of entertainment on TV nowadays. There are dozens of different types of programmes such as singing contests, cooking competitions or going to live in the jungle.

Firstly, I think that there is a lot of variety in reality TV. People at home can choose which types of programme they want to watch depending on what they are interested in. Some people like watching singing or cooking competitions while others prefer watching programmes about building houses or travelling around the world. **In addition**, reality TV programmes are a great opportunity to discover talented singers, dancers or chefs. Several people who take part in these programmes get jobs as a result of being on TV. **Another advantage is that** the people on the shows have interesting experiences and meet new people.

On the other hand, some people think that reality TV is an easy way for them to become famous. **However**, most successful singers, actors or chefs have worked hard all their lives and are good at their job because of their hard work. **Also**, sometimes the people on the shows have to do really difficult or dangerous things. The competitions are very hard and there is only one winner. **Another disadvantage is that** some programmes always follow the same format and this can be boring to watch.

To sum up, I think that reality TV is good entertainment. There is lots of variety which means there is something for everyone and they are interesting to watch.

The post has a 'Like' button and a 'Comment' button. The right sidebar shows group details: INVITE MEMBERS (+ Enter name or email address...), MEMBERS (You are the only group member.), DESCRIPTION (Tell members what this group is about.), GROUP TYPE (General), LOCATION (Add locations for this group.), CREATE NEW GROUPS (Groups make it easier than ever to share with friends, family and teammates. Create), and RECENT GROUP PHOTOS.

Рис. 2.3. Вправа на аналіз зразку ПМ

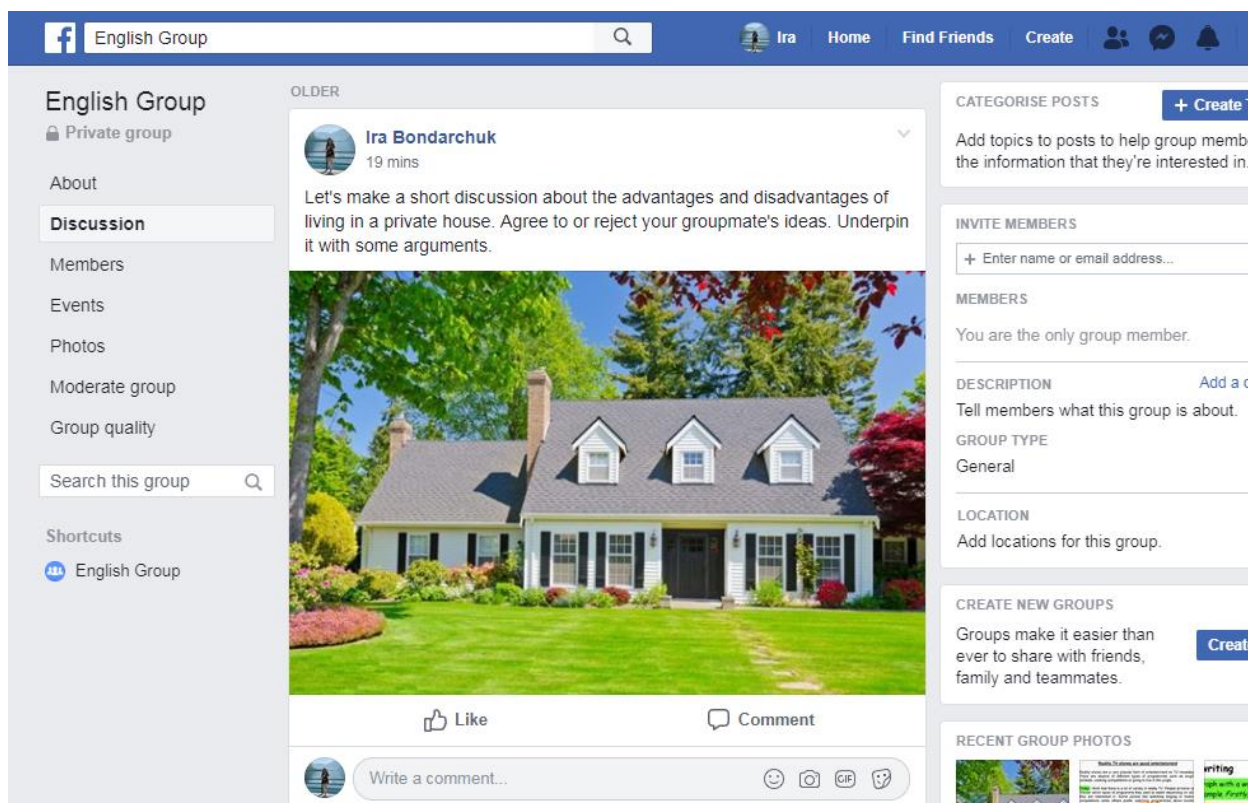

Рис. 2.4. Вправа 3 з підгрупи для формування когнітивних стратегій

Наступною вправою є власне написання есе у коментарях до посту-завдання у *Facebook*, використовуючи вивчені ЛО та ГС на основі прикладу есе як опори:

Вправа 4

Тип вправи: рецептивно-продуктивна.

Вид вправи: написання есе з використанням опор.

Завдання-інструкція: *In this post, we will share your essays "Advantages and disadvantages of living in a private house". Don't forget to use the words from our active vocabulary and the grammar structures we have learnt. Please stick to the structure of "for and against essay" and refer to the example we have analyzed (див. Рис. 2.5).*

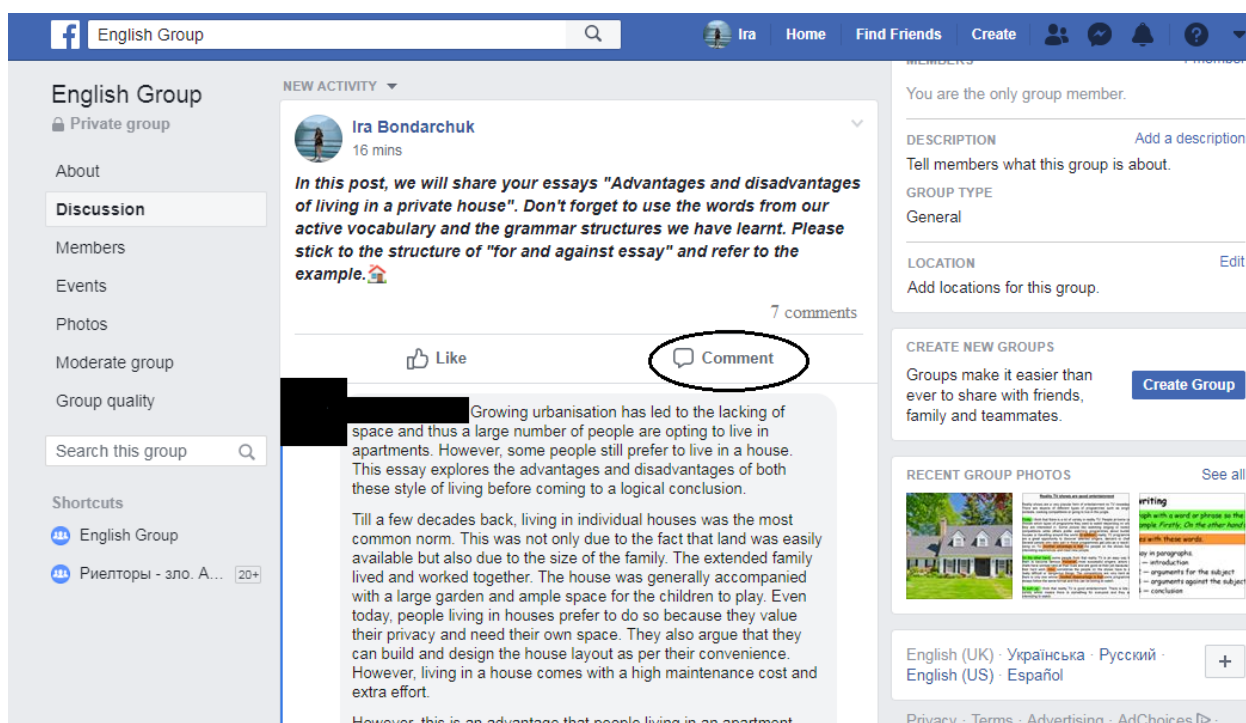

Рис. 2.5. Вправа 4 з підгрупи для формування когнітивних стратегій

Студенти додають свої есе у коментарі до посту *Facebook*, маючи доступ до робіт інших студентів, що сприяє формування й непрямих стратегій: метакогнітивних як самооцінка власної роботи порівняно з іншими; афективних як самозаохочення, адже робота буде доступна усім учасникам групи; соціальних як пошук прогалин і аналіз власного письмового висловлювання.

Для підгрупи вправ для формування компенсаторних стратегій у ПМ нами було розроблено так вправу:

Вправа 5

Тип вправи: рецептивна.

Вид вправи: заповнення пропусків ЛО та встановлення порядку частин есе.

Завдання-інструкція: *You are going to read an essay on the topic "What Makes a House a Home". Insert the missing words and think about correct order of the parts. Explain the order.*

Таким чином, студенти не лише практикують мовну здогадку щодо пропущених ЛО, а й встановлюють порядок, пояснюючи структуру есе (див. *Рис. 2.6*).

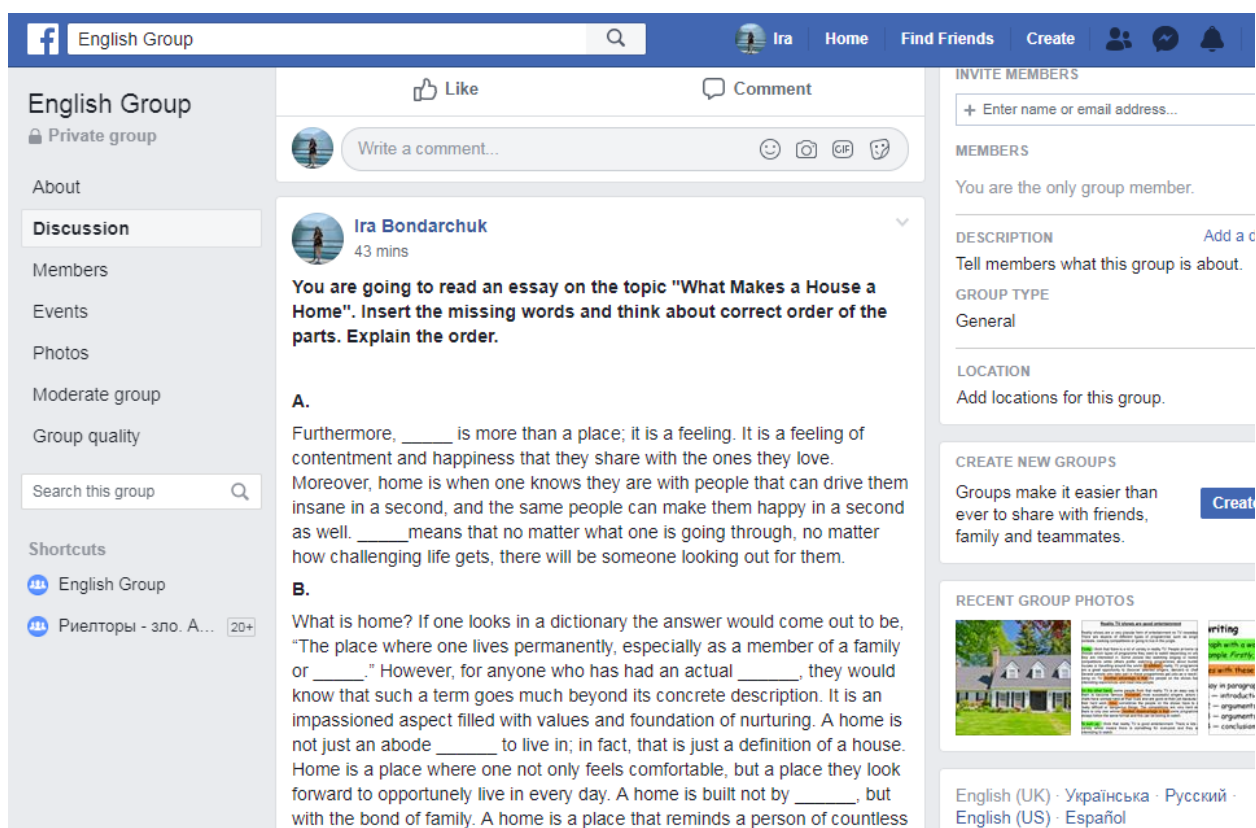

Рис. 2.6. Вправа 5 з підгрупи для формування компенсаторних стратегій

Для формування метакогнітивних стратегій, зокрема стратегії самооцінки виконаних завдань та ефективності виконання самостійної роботи, ми розробили наступну вправу:

Вправа 6

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна.

Вид вправи: оцінювання своєї презентації та презентацій одногрупників; письмове обговорення поширених помилок та шляхів їх уникнення.

Завдання-інструкція: *We are going to listen to the presentations you have prepared at home. Please look at the list of criteria according to which you will need to evaluate your presentation and your groupmate's presentations. Finally, let's discuss common mistakes and what can be done to avoid them in the future in the comments* (див. *Рис. 2.7*)

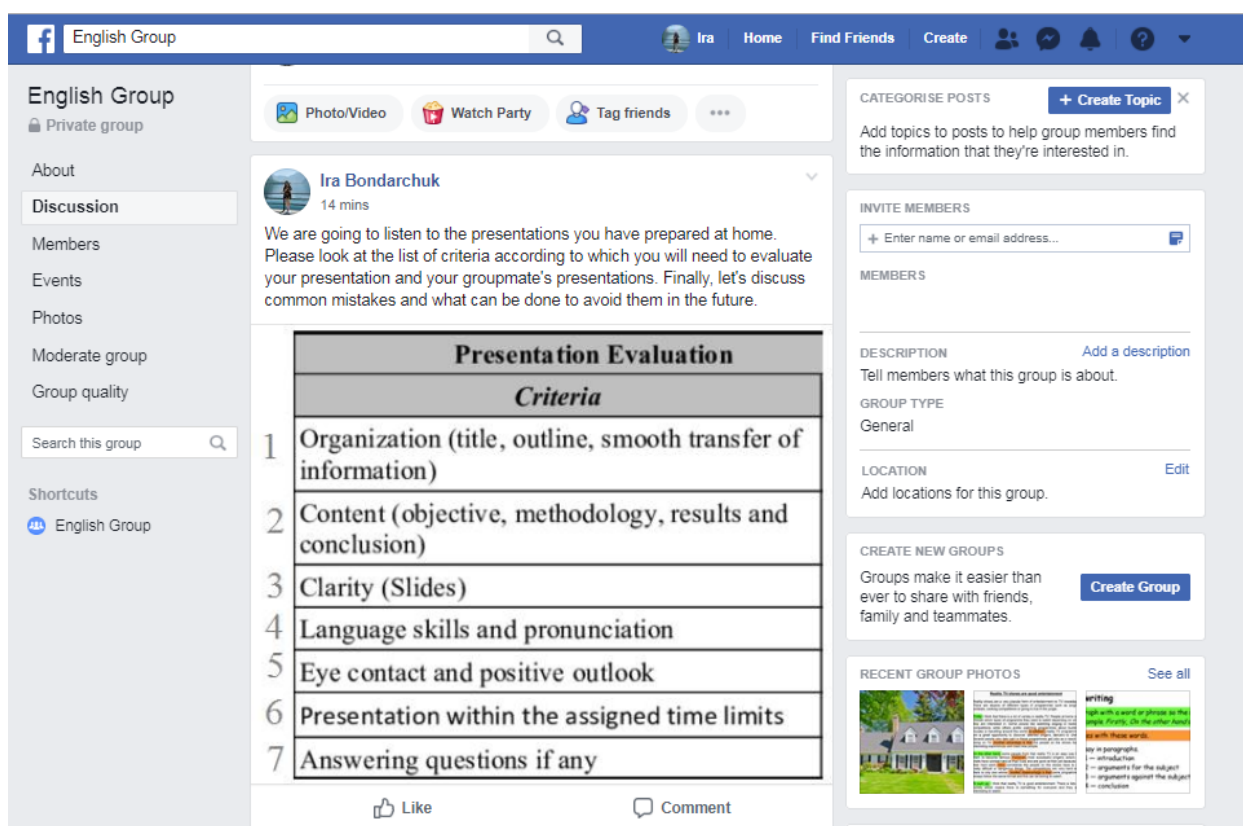

Рис. 2.7. Вправа 6 з підгрупи для формування метакогнітивних стратегій

Таким чином, студенти не лише оцінюють презентації за відповідними критеріями, а й письмово обговорюють найбільш поширені помилки і шляхи їх уникнення у майбутньому. Вправа виконується у сервісі *Facebook* задля практики саме ПМ.

Наведемо приклад вправи “What if” підгрупи для формування афективних стратегій у ПМ. За основу розробки вправи було взято та розширено прийом формування афективних стратегії «За і проти» за Н. С. Щербою [57], який переклав та адаптував його за Н. В. Рубнштейн.

Вправа 7

Тип вправи: продуктивна.

Вид вправи: запис особистих переживань і ймовірних негативних та позитивних результатів; написання неофіційного листа з висновками.

Завдання-інструкція: It's not a secret that each of us has some fears, anxieties and emotions. Think about some current problems you have or something you are worrying about these days. Start a sentence with "What if" and give negative and positive results. For example, "What if my essay has a lot of grammar mistakes?" Negative result: I will have a bad mark. Positive result: I will learn on my mistakes. I will avoid having them in the future. The teacher will see that I wrote it by myself. Finally, write a short conclusion of your fears or anxieties and think about how it would influence your life. Make it in the form of informal letter and share it with your teacher in private messages in Facebook (див. Рис. 2.8)

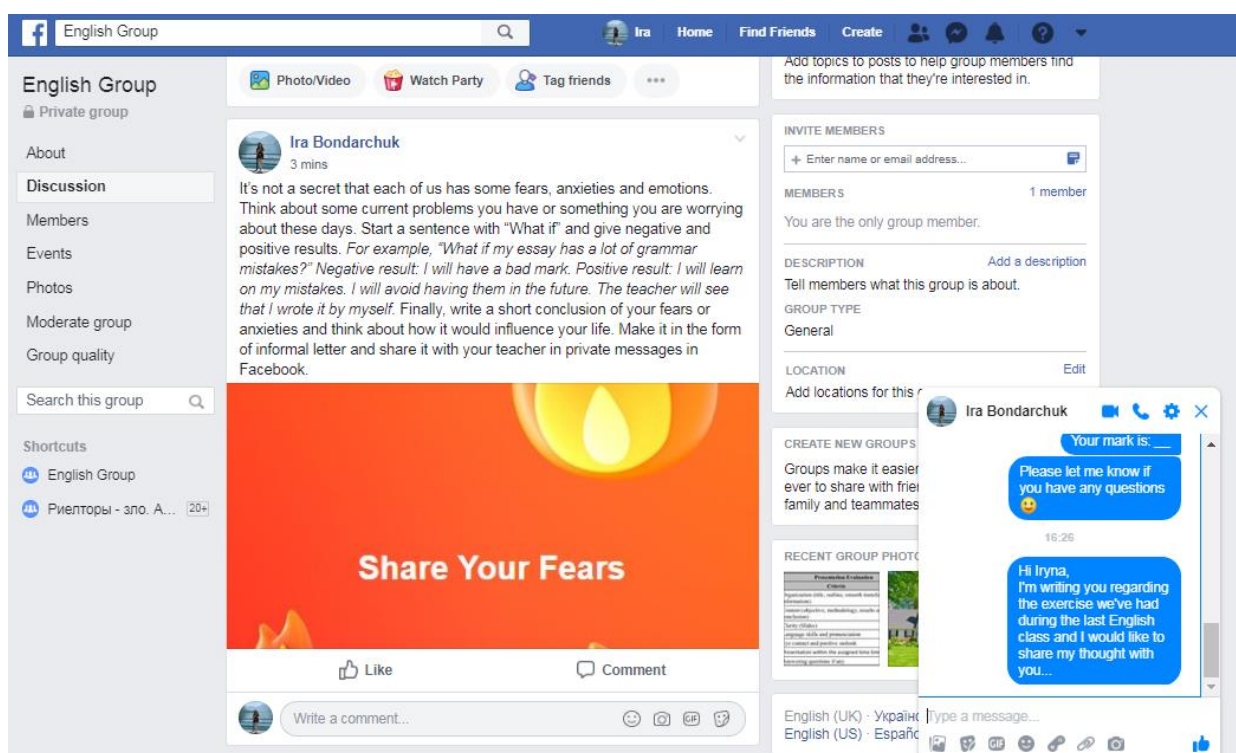

Рис. 2.8. Вправа 7 з підгрупи для формування афективних стратегій

Розглянемо ще одну вправу з підгрупи для формування афективних стратегій.

Вправа 8

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна.

Вид вправи: запис у пості проблем та переживань, написання неофіційного листа з вирішення проблеми.

Завдання-інструкція: *Let's make the groups of two. Each of you will write his / her current problems and feelings asking for some pieces of advice in the post. Your friend will write a reply in the form of informal "suggesting a solution" letter. Please don't forget to use the words from our active vocabulary, the grammar structures we have learnt, and stick to the structure of a "letter suggesting a solution" (див. Рис. 2.9).*

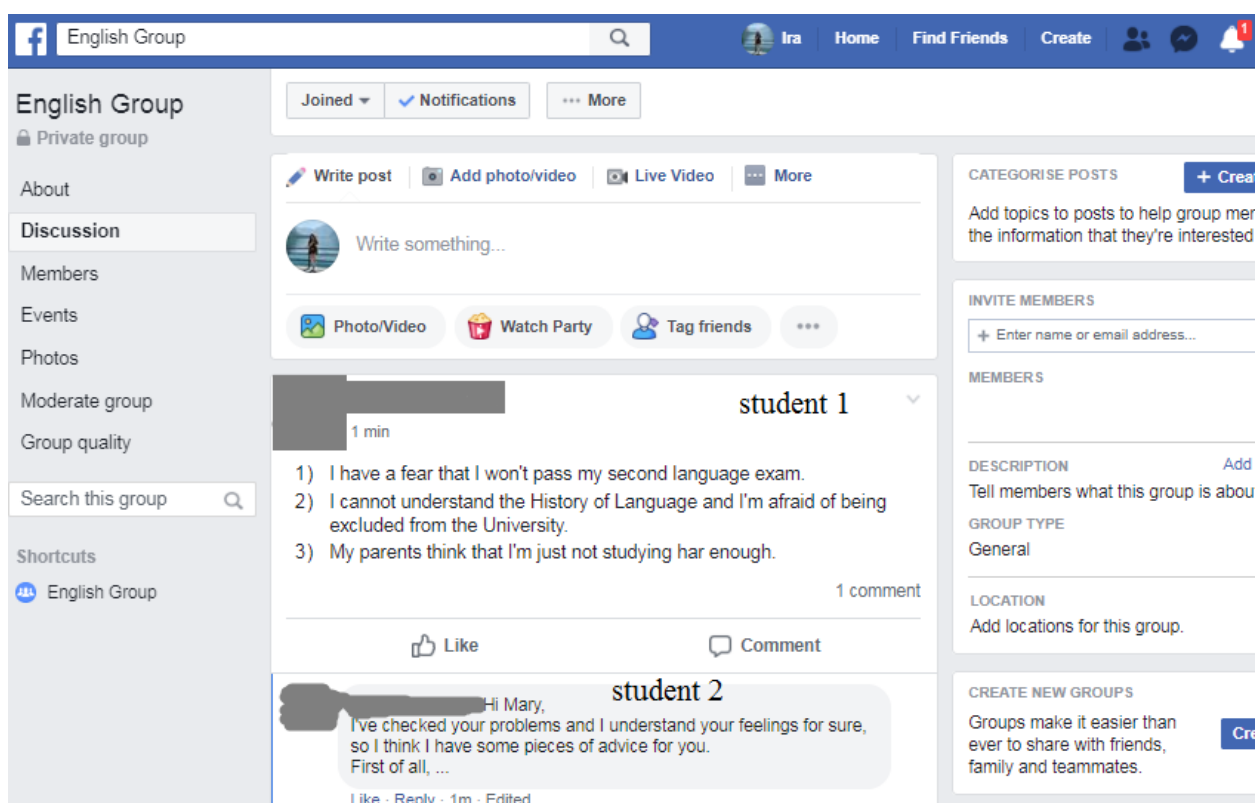

Рис. 2.9. Вправа 8 з підгрупи для формування афективних стратегій

Таким чином, студенти, виконуючи цю вправу, оцінюють проблему, роздумують про шляхи її вирішення та ймовірний результат, шляхи заспокоєння друга за допомогою листа, одночасно формуючи як афективні стратегії, а саме уникання хвилювання та керування емоційним напруженням, так і когнітивні – власне практика у написанні листа певного виду.

Для підгрупи вправ для формування соціальних стратегій було розроблено таку вправу:

Вправа 9

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна.

Вид вправи: письмова дискусія на вказану тему.

Завдання-інструкція: *You have been divided into two groups: 1. The first group needs to defend the advantages of living in a private house. 2. The second group needs to assure that living in a flat is better. Please give your arguments and counterarguments using the words from our active vocabulary and grammar. Share your thoughts in comments (див. Рис. 2.10).*

The screenshot shows a Facebook group interface for 'English Group'. The post is by Ira Bondarchuk and contains the following text:

You have been divided into two groups:

1. The first group needs to defend the advantages of living in a private house.
2. The second group needs to assure that living in a flat is better.

Please give your arguments and counterarguments using the words from our active vocabulary and grammar. Share your thoughts in comments.

The post includes a large red question mark overlaid on a background image of a private house and a tall apartment building. Below the post, there are two comments:

- Comment 1: "Living in a private house is better because you can have your own space, your own yard, and no neighbors." (with a Like button)
- Comment 2: "However, if you live in a private house, you need to look after the garden, clear the snow in winter, etc. Living in a flat is easier because you have much less household work." (with a Like button)

The right sidebar shows group settings: MEMBERS, DESCRIPTION (Tell members what this group is about.), GROUP TYPE (General), LOCATION (Add locations for this group.), and CREATE NEW GROUPS (Groups make it easier than ever to share with friends, family and teammates. Create Group button).

Рис. 2.10. Вправа 9 з підгрупи для формування соціальних стратегій

Вправа сприяє формуванню соціальних стратегій у співпраці зі співрозмовниками, пошук прогалин в інформації (інтерактивна стратегія),

використання змістовних замінів, передбачення ймовірних варіантів комунікації, порозуміння зі співрозмовниками, контроль успішності комунікації. Вправа виконується у соціальній мережі *Facebook* задля практики саме у ПМ, проте не як домашнє завдання, а у режимі онлайн, аби велася жива дискусія у письмовій формі.

Вважаємо, що розроблена нами підсистема вправ сприяє формуванню комплексу усіх навчальних стратегій у ПМ, а використання *Facebook*, як найбільшої в світі соціальної мережі і другому по відвідуваності сайту у світі, дозволяє зробити процес навчання невимушеним та ефективним. Гадаємо, що потенційні можливості соціальної мережі *Facebook* для розвитку вмінь ПМ у майбутніх учителів АМ і справді багатогранні й невичерпні. Різносторонній характер творчих завдань сприяє креативності студентів, а велика аудиторія та можливість коментування сприяють більш відповідальному підходу до них. Такий спосіб навчання сприяє мотивації майбутніх учителів, а безліч опцій соціальної мережі дають змогу урізноманітнити завдання, беручи до уваги формування усіх навчальних стратегій, та зробити процес навчання зручним та продуктивним.

2.3. Модель освітнього процесу з використанням розробленого комплексу вправ для формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному писемному мовленні у студентів 2 курсу

Перш за все, вважаємо доречним наголосити, що розробка моделі освітнього процесу, на думку багатьох дослідників, дає можливість передбачити хід заняття, попередити можливі помилки чи непорозуміння, зробити заняття більш продуктивним та є одним із шляхів пізнання, що забезпечує перенесення проаналізованого й розробленого на практичну діяльність [47].

Відзначимо, що окрім занять з АМ, формування НСК відбувається великою мірою через педагогічні та психологічні дисципліни. Наприклад, непрямі стратегії (метакогнітивні, афективні, соціальні) тісно пов'язані з психологією людини. Таким чином, студенти можуть застосовувати і знання, здобуті з інших дисциплін у взаємодії з одногрупниками та викладачем [57].

Розроблена нами модель формування НСК у ПМ на основі комбінованих технологій у майбутніх вчителів АМ передбачає детальний розгляд та аналіз заняття, що буде проведено; його ретельну підготовку; підбір вправ, які найбільше сприятимуть формуванню НСК у ПМ в майбутніх учителів АМ та власне реалізацію розробленої підсистеми вправ. Це дозволить на певному етапі процесу підготовки майбутніх учителів АМ сформувати структурні компоненти НСК при наявності відповідних педагогічних умов функціонування даної моделі. У зв'язку зі змінами сучасної освіти, в якій величезну роль відіграють різноманітні технології, постає й необхідність у їх використанні при навчанні АМ, зокрема ПМ, з метою підвищення рівня ефективності вивчення матеріалу. Таким чином, згідно з розробленою нами моделлю, навчання передбачає використання студентами соціальної мережі *Facebook*.

Розроблена нами модель формування НСК у ПМ на основі комбінованих технологій за допомогою соціальної мережі *Facebook* складається із 9 занять, що забезпечують поєднання чотирьох етапів: початковий (діагностичний), тренування

у спілкуванні, практика у спілкуванні та заключний і передбачає формування усіх навчальних стратегій, відповідно до проаналізованої класифікації, у комплексі: когнітивних, стратегій запам'ятовування, компенсаторних, метакогнітивних, афективних та соціальних (див *Табл. 2.3*)

Таблиця 2.3

**Модель освітнього процесу формування НСК у ПМ на основі сервісу
*Facebook***

Етап	Хід заняття	Приклади вправ для використання	Стратегії, що формуються
Початковий (діагностичний)	Вхідне тестування + інструктаж по соцмережі Facebook	Вхідне тестування; вправа 6	Аналіз стратегій, що застосовуються
Тренування у спілкуванні	Вправи на засвоєння ЛО, ГС та на правила ПМ	Вправа 1, 2, 5	Стратегії запам'ятовування, когнітивні, компенсаторні, метакогнітивні, афективні та соціальні
Практика у спілкуванні	Вправи, що сприяють практичному використанню стратегій	Вправа 3, 9. Перевірка та аналіз позааудиторної роботи - вправа 7, 8	Аналіз сформованих стратегій
Заклучний	Вихідне тестування + підбиття підсумків	Вправа 4	Аналіз сформованих стратегій

Перший етап передбачає проходження студентами вхідного тестування на першому занятті задля визначення їх обізнаності та рівня сформованості НСК у ПМ. Таким чином, викладач та студенти можуть проаналізувати стратегії, що застосовуються, результативність їх використання, рівень їх сформованості; розширити знання про навчальні стратегії завдяки обговоренню та виконанню відповідних вправ тощо.

На цьому етапі можна використати вправу 6 – оцінювання та письмове обговорення презентацій однокласників (Вправа 6), що допоможе проаналізувати,

які стратегії застосовують студенти та визначити їх рівень сформованості НСК у ПМ.

Окрім того, оскільки розроблена нами модель передбачає реалізацію вправ з використанням *Facebook*, початковий етап містить такі структурні компоненти як знайомство з *Facebook*, реєстрація, вступ до приватної групи, створеної викладачем, вступний інструктаж, робота зі статтями-постами та коментарями до них, розвиток навичок писемної взаємодії та ведення письмової дискусії онлайн.

На етапі тренування у спілкуванні студенти ознайомлюються і практикують прямі та непрямі навчальні стратегії: стратегії запам'ятовування, когнітивні, компенсаторні, метакогнітивні, афективні та соціальні за допомогою вправ для засвоєння лексичного та граматичного матеріалу для подальшого його використання у ПМ, а також вправи, зосереджені на правила ПМ. Тож заняття 2 – 4 з теми є заняттями з домінантою «тренування у спілкуванні» з використанням розроблених вправ 1, 2, 5 (див. Вправа 1, Вправа 2, Вправа 5).

Етап практики у спілкування передбачає виконання вправ, що сприяють практичному використанню стратегій; кожен студент обирає стратегії, якими оперує і які вважає найбільш ефективними для досягнення тієї чи іншої комунікативної мети. Етап тренування у спілкуванні, хоч і передує етапові практики у спілкуванні, може з ним чергуватися. Проте, оскільки метою нашого дослідження є формування НСК саме у ПМ, заняття 5 – 8 було присвячено практиці у спілкуванні, використовуючи розроблені вправи 3, 4, 7, 8, 9 (див. Вправа 3, Вправа 4, Вправа 7, Вправа 8, Вправа 9). При цьому, вправи 4, 7 та 8 були подані як самостійна позааудиторна робота на власне написання творів.

Заключний етап моделі має на меті підведення підсумків за період навчання. Таким чином, на останньому, 9-му занятті, студенти виконують вихідне тестування задля перевірки досягнення бажаних результатів, прогресу студентів та ефективності розробленої методики формування НСК у ПМ. Студенти також обговорюють ефективність використання стратегій у ПМ задля досягнення комунікативної мети; загальний рівень успішності; заповнюють прогалини,

обговорюючи найбільш поширені помилки; роблять загальні висновки. Окрім методичної статистики про хід навчання, викладач підраховує кількість балів студентів за весь період роботи з *Facebook*. Це сприяє мотивації студентів, більш активній їх взаємодії та, як результат, розвитку комунікативної компетентності.

Вважаємо необхідним зазначити, що навчання ПМ займає в основному не більше 15 хвилин, тобто лише близько 18% заняття. Так як ПМ – найважче із умінь і потребує багато часу, найбільша кількість годин самостійної роботи студентів присвячується саме ПМ. Тож аудиторна робота полягає у застосуванні різноманітних навчальних стратегій для підготовки до ПМ (вивчення ЛО, ГС та правил ПМ; аналіз прикладів; проведення дискусій; розігрування мовленнєвих ситуацій тощо) та його контролю й аналізу. Власне практика написання власних творів входить лише до самостійної роботи студентів. Тож розроблена нами модель, передбачаючи використання комбінованих технологій, зокрема соціальної мережі *Facebook*, за допомогою якої можна проводити підготовку до ПМ у письмовому вигляді, дає змогу студентам практикуватися у написанні коротких повідомлень для успішного виконання подальшої самостійної письмової роботи.

Таким чином, розроблена нами модель освітнього процесу, спрямованого на формування НСК у ПМ на основі комбінованих технологій у майбутніх учителів АМ, дає змогу реалізувати розроблену підсистему вправ, мотивувати студентів до писемного спілкування за допомогою прямих та непрямих стратегій на основі комбінованих технологій, зокрема соціальної мережі *Facebook*, та власне формувати НСК у ПМ у майбутніх учителів АМ. Визначальними характеристиками моделі є системність і цільова спрямованість: набуття знань, формування вмінь і навичок продукувати англomовне ПМ на основі комплексу навчальних стратегій.

Ефективність запропонованої нами моделі з використанням розробленої підсистеми вправ для навчання ПМ у контексті НСК на основі соціальної мережі *Facebook* перевірялася шляхом пробного навчання під час педагогічної практики з АМ в КНЛУ на 2 курсі.

Висновки до Розділу II

У другому розділі нами розроблено технологію формування НСК у ПМ у студентів 2 курсу – майбутніх учителів АМ.

У підрозділі 1 розкрито принципи формування НСК у ПМ на основі комбінованих технологій у студентів 2 курсу; проаналізовано різні класифікації принципів формування НСК; визначено:

- принцип наочності, що передбачає використання зразків мовлення;
- принцип реалізації самоперевірки та самокорекції;
- принцип вивчення і синтезу різних думок та поглядів з питання та їх зіставлення з фактами;
- принцип зіставлення явищ англійської та рідної мови;
- принцип використання когнітивних стратегій запам'ятовування та виготовлення опорних схем і таблиць;
- принцип формування компенсаторних стратегій у ПМ;
- принцип формування стратегій уникання, зокрема, складних тем для написання текстів;
- принцип співпраці з іншими студентами;
- принцип вміння справлятися з емоційним напруженням;

Окремо виділено загальнометодичні принципи навчання:

- принцип взаємопов'язаного навчання усіх видів мовленнєвої діяльності (як принцип послідовності);
- принцип проблемно-ситуативного навчання (зв'язок теорії і практики) ;
- принцип професійної спрямованості.

З метою з'ясування сучасного стану навчання ПМ у контексті НСК нами було проаналізовано 5 підручників з АМ для 2 курсу, рекомендовані МОН України для навчання у ЗВО. Для здійснення аналізу ми керувалися критеріями достатності та доцільності вправ для вивчення лексичного та граматичного матеріалу для подальшого його використання у ПМ; наявності та характеру вправ для

забезпечення практики усіх стратегій; наявності / відсутності правил та зразків ПМ; наявності / відсутності опорних схем. Здійснений аналіз підручників переконує, що існує недостатність у підручниках розробок та матеріалів, які б допомагали студентам 2 курсу формувати саме НСК у письмі.

Для заповнення таких прогалів у вправах ми розробили 9 вправ, об'єднаних в єдину підсистему. Враховуючи, що сьогодні великою популярністю користуються різноманітні соціальні мережі в цілому та *Facebook* зокрема, ми вирішили перенести освітній процес на такий новий рівень. Вказана мережа не лише є засобом спілкування в реальному житті, але й має невичерпний методичний потенціал для навчання АМ. Тому основним засобом формування НСК у ПМ у студентів ми використали саме соціальну мережу *Facebook*.

Розроблено підсистему вправ для формування НСК в англomовному ПМ для студентів 2 курсу на основі використання соціальної мережі *Facebook*, що являє собою поєднання коротких текстових повідомлень (коментарів) і блогів (постів), що дозволяє користувачам обмінюватися інформацією у зручному та звичному для студентів форматі. Підсистема вправ складається із рецептивних, рецептивно-репродуктивних та продуктивних вправ.

Розроблено модель освітнього процесу, спрямованого на формування НСК у ПМ на основі комбінованих технологій у студентів 2 курсу, майбутніх учителів АМ. Охарактеризовано процес реалізації моделі на 9 заняттях, що забезпечують поєднання чотирьох етапів: діагностичний, тренування у спілкуванні, практика у спілкуванні та заключний. Передбачено формування усіх навчальних стратегій у комплексі: когнітивних, стратегій запам'ятовування, компенсаторних, метакогнітивних, афективних та соціальних. Визначено, які розроблені нами вправи доцільно використовувати на кожному з етапів та передбачено їх розподіл на аудиторну та позааудиторну роботу.

Ефективність запропонованої підсистеми перевірялося у процесі пробного навчання, що й стане предметом наступного розділу.

РОЗДІЛ III. ПРОБНЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ 2 КУРСУ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПИСЕМНОМУ МОВЛЕННІ НА ОСНОВІ КОМБІНОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

3.1. Підготовка пробного навчання

У попередніх розділах ми дослідили теоретичні засади методики формування НСК у ПМ у майбутніх учителів АМ, а також розробили підсистему вправ для її формування з використанням соціальної мережі *Facebook*, що дало змогу створити модель освітнього процесу навчання НСК у ПМ.

Задля практичного підтвердження теоретичних засад та перевірки ефективності запропонованої методики формування НСК у ПМ у майбутніх учителів АМ на основі соціальної мережі *Facebook* було проведено пробне навчання, що допоможе зробити висновки про дієвість вказаної методики.

Проведене нами пробне навчання складалося з таких послідовних етапів: підготовка пробного навчання; хід пробного навчання; перевірка і розрахунок кількісних результатів; підготовка методичних рекомендацій щодо формування НСК у ПМ у майбутніх учителів АМ.

Попередньо проведено анкетування студентів щодо доцільності використання соціальної мережі *Facebook* при навчанні у групі МЛНід 11-18 (див. *Додаток Б*). Важливо зазначити, що більшість опитаних (96%) уже мають сторінку у *Facebook* та активно використовують соціальну мережу; 4% студентів зазначили, що їх це не цікавило раніше. Переважна більшість опитаних користуються мережею щодня (51%), трохи менше – декілька разів на тиждень (32%), деякі студенти використовують її декілька разів на місяць (13%) та 4% опитаних не користуються нею взагалі. 82% використовували *Facebook* у комунікативних цілях та для відпочинку та лише 18% студентів використовували соціальну мережу в освітніх цілях зокрема. 92% студентів зазначили, що їм було б цікаво бути

залученими до процесу навчання з використанням *Facebook*, 8% проявили байдужість, зауваживши, що їм все одно, як проходитиме процес навчання.

Проаналізувавши отриману інформацію, можна констатувати, що соціальна мережа *Facebook* зайняла значне місце у повсякденному житті сучасних студентів. Саме тому було вирішено провести пробне навчання на основі соціальної мережі *Facebook*, наскільки це можливо в аудиторіях університету. Пробне навчання здійснювалося на базі КНЛУ протягом звичного навчального процесу на 2 курсі без тематичних порушень занять. На підготовчому етапі було визначено мету, завдання та структуру пробного навчання, сформульовано гіпотезу пробного навчання.

Пробне навчання здійснювалося на базі КНЛУ протягом освітнього процесу на 2 курсі без тематичних порушень занять. На підготовчому етапі було визначено мету, завдання та структуру пробного навчання, сформульовано його гіпотезу та завдання.

Метою пробного навчання була перевірка ефективності моделі формування НСК в англomовному ПМ за допомогою соціальної мережі *Facebook*.

Ми визначили такі **завдання** пробного навчання:

- 1) вивчити навчальний процес у ЗВО з позиції ефективності формування НСК у ПМ;
- 2) визначити початковий рівень сформованості НСК у ПМ у майбутніх учителів АМ;
- 3) реалізувати модель формування НСК в ПМ за допомогою соціальної мережі *Facebook*;
- 4) визначити зміни в процесі пробного навчання формування НСК у ПМ у студентів 2 курсу, майбутніх учителів АМ;
- 5) обробити отримані дані шляхом теоретичного аналізу і методів математичної статистики.

За основу структури організованого пробного навчання було взято структуру, запропоновану Ю. К. Бабанським [2]:

- 1) перевірка початкового рівня сформованості НСК у ПМ у майбутніх учителів АМ (виявлення рівня знань та сформованості вмінь і навичок);
- 2) апробація моделі формування НСК у ПМ за допомогою *Facebook*;
- 3) перевірка рівня сформованості НСК у ПМ у майбутніх учителів АМ після проведення пробного навчання; аналіз отриманих результатів та підбиття підсумків пробного навчання.

Сформульовано **гіпотезу** пробного навчання: ефективність формування НСК в ПМ в майбутніх учителів АМ може бути досягнення за наступних умов:

- 1) практичне застосування розробленої підсистеми вправ;
- 2) поетапна реалізація моделі освітнього процесу із залученням формування усіх навчальних стратегій;
- 3) використання сучасних технологій, а саме сервісу *Facebook* з її багатогранними можливостями.

Окрім того, на етапі підготовки пробного навчання нами було визначено критерії оцінювання сформованості НСК у ПМ. За основу було взято та модифіковано критерії дослідження Ю. П. Гудими [13], яка керувалася працями з перевірки сформованості НСК Canale і Swain [60] та монографією В. В. Черниш [32]. Отже, ми виділили такі критерії оцінювання сформованості НСК у ПМ:

- 1) вибір та використання стратегій при тій чи іншій комунікативній ситуації;
- 2) дотримання вимог щодо структури того чи іншого виду ПМ;
- 3) відповідність писемного висловлювання комунікативній ситуації;
- 4) лексична, граматична і стилістична правильність писемного висловлювання.

Вибір та використання стратегій при тій чи іншій комунікативній ситуації передбачає перевірку вмінь студента підбирати стратегії відповідно до комунікативної ситуації (пояснити невідоме слово жестами, еквівалентом з рідної мови, здогадатися по контексту або замінити тощо) та використання різних стратегій задля досягнення комунікативних цілей. Зокрема, оцінюється вміння компенсувати недостатність знань за допомогою компенсаторних стратегій, що є найбільш необхідними і вживаними при ПМ. Студент повинен вчитися будувати письмове висловлювання, незважаючи на недостатність досвіду чи певних знань, а базуючись на власному досвіді, власних знаннях, вміннях і навичках.

Оцінюється також засвоєння знань про правила і норми того чи іншого виду письма за допомогою перевірки правильності структури, кліше, слів зв'язок тощо, що передбачає критерій *дотримання вимог щодо структури того чи іншого виду ПМ*.

Відповідність писемного висловлювання комунікативній ситуації передбачає перевірку та оцінювання того, як студент розкрив тему поданої ситуації і чи не відходив від неї.

Критерій оцінювання *лексичної, граматичної і стилістичної правильності писемного висловлювання* полягає у пошуку прогалин та виправленні помилок у граматиці, лексиці та стилістиці, без яких ПМ неможливе.

Для оцінювання кожного критерію вибору та використання стратегій при тій чи іншій комунікативній ситуації з формування НСК у ПМ ми обрали максимальний бал 18, оскільки головною метою нашого дослідження є формування саме НСК у ПМ. Слідування структурі того чи іншого виду ПМ та використання відповідних норм та відповідність писемного висловлювання комунікативній ситуації ми оцінили у максимальних 10 балів та лексичну і граматичну правильність писемного висловлювання – у 12 балів, що в сумі дає 50 балів (див. *Табл. 3.1*).

Таблиця 3.1

Оцінювання рівня сформованості НСК у ПМ у студентів 2 курсу

Критерії оцінювання	Максимальна сума балів
1. Вибір, використання та варіювання стратегій при тій чи іншій комунікативній ситуації	18
2. Дотримання вимог щодо структури того чи іншого виду ПМ	10
3. Відповідність писемного висловлювання комунікативній ситуації	10
4. Лексична, граматична і стилістична правильність писемного висловлювання	12

Таким чином, розглянувши етап підготовки до пробного навчання, перейдемо до його реалізації – ходу пробного навчання та аналізу отриманих результатів й підбиття підсумків у наступних розділах нашої кваліфікаційної роботи.

3.2. Хід і результати пробного навчання

Після підготовки до пробного навчання ми перейшли власне до його проведення. Відповідно до структури пробного навчання, охарактеризованої у попередньому підрозділі, перш за все, приступили до перевірки початкового рівня сформованості НСК у ПМ студентів 2 курсу за допомогою вхідного тестування. Для цього студентам було запропоновано виконати вправу з ПМ:

Вправа 3.1

Тип вправи: продуктивна.

Вид вправи: написання есе.

Завдання-інструкція: *Think about what made you enter this University and write a “for an against” essay on the topic “Advantages and disadvantages of studying in Kyiv National Linguistic University”. Afterwards, let’s discuss how difficult it was.*

Ми вирішили обрати саме такий вид вхідного тестування, аби перевірити розвиненість саме практичної продуктивної частини ПМ, а також рівень сформованості НСК, адже при написанні такого есе студенти можуть застосувати цілий комплекс стратегій на основі рефлексивного підходу, оскільки вони пишуть про власний досвід.

Тож ми перевірили рівень сформованості когнітивних стратегій у ПМ (використання студентами асоціацій чи еквівалентів з рідної мови, систематизація знань, звертання до власного досвіду, використання мовленнєвих кліше), компенсаторних (мовна здогадка, заміна невідомих ЛО чи ГС, перефразування), метакогнітивних (самоаналіз достатності / недостатності знань та умінь), соціальних (запитання для уточнення, подальший аналіз робіт) та афективних стратегій (контроль хвилювання та зменшення емоційного напруження, самоналаштування та самозаохочення).

Результати вхідного зрізу вираховували за допомогою методики В. П. Беспалька [5], який запропонував формулу коефіцієнту навченості: $K=Q/N$,

де Q – кількість балів, отриманих студентом, а N – максимально можлива кількість балів. Задовільним рівнем, згідно з В. П. Беспальком, вважаємо середній показник не менше 0,7. Отримані дані внесли у таблицю (див. Табл. 3.2).

Таблиця 3.2

**Результати вхідного зрізу
(за коефіцієнтом навченості В. П. Беспалька)**

№	Прізвище	1 критерій		2 критерій		3 критерій		4 критерій		Всього	
		Бал (Макс – 18)	Коефіцієнт навченості	Бал (Макс – 10)	Коефіцієнт навченості	Бал (Макс – 10)	Коефіцієнт навченості	Бал (Макс – 12)	Коефіцієнт навченості	Бал (Макс – 50)	Коефіцієнт навченості
1.	Бок-р Д.	9	0,5	8	0,8	6	0,6	8	0,67	30	0,6
2.	Дем-а О.	9	0,5	7	0,7	9	0,9	7	0,58	32	0,64
3.	Доб-а А.	12	0,67	8	0,8	7	0,7	7	0,58	34	0,68
4.	Кор-в О.	10	0,55	7	0,7	6	0,6	5	0,42	28	0,56
5.	Мар-о К.	8	0,44	7	0,8	6	0,8	7	0,67	28	0,56
6.	Ніж-а М.	12	0,72	7	0,7	8	0,8	9	0,91	36	0,72
7.	Наум-о О.	10	0,55	6	0,6	7	0,7	8	0,67	31	0,62
8.	Нор-а А.	9	0,5	9	0,9	8	0,8	7	0,58	33	0,66
9.	Обр-в А.	8	0,44	6	0,6	8	0,8	7	0,58	29	0,58
10.	Пил-к М.	7	0,39	7	0,7	8	0,8	8	0,67	30	0,6
11.	Сок-к А.	8	0,44	6	0,6	6	0,6	6	0,42	27	0,54
12.	Тим-о В.	10	0,55	6	0,6	7	0,7	11	0,91	34	0,68
13.	Хил-ч Т.	8	0,44	7	0,7	6	0,6	7	0,67	28	0,56
14.	Ямч-о В.	9	0,5	7	0,7	6	0,6	10	0,83	32	0,64

Найнижчими даними виявилися показники за критерієм *вибору та використання стратегій при тій чи іншій комунікативній ситуації*, оскільки студенти не мали попередньої практики у цьому та не були достатньо ознайомлені зі стратегіями у ПМ та потенційними можливостями їх використання.

Таким чином, ми визначили, на що необхідно звернути особливу увагу при пробному навчанні. Власне процес навчання проходив за розробленою моделлю освітнього процесу формування НСК у ПМ на основі соціальної мережі *Facebook* з використанням розроблених вправ, більша частина яких подавалася на самостійне опрацювання, оскільки навчання ПМ передбачає лише близько 15 хвилин заняття. Особлива увага зверталася на вироблення комплексу стратегій, які студенти будуть свідомо використовувати при писемному висловлюванні.

На останньому занятті проведено вихідне тестування такого ж типу, як вхідне. Базуючись на вивчених ГС та ЛО з теми *Home. Houses*, а також на різноманітних обговореннях та вправлянні з теми на попередніх заняттях, студентам було запропоновано наступну вправу:

Вправа 3.2

Тип вправи: рецептивно-продуктивна.

Вид вправи: написання есе з використанням опор.

Завдання-інструкція: *In this post, we will share your essays "Advantages and disadvantages of living in a private house". Don't forget to use the words from our active vocabulary and the grammar structures we have learnt. Please stick to the structure of "for and against essay" and refer to the example we have analyzed (див. Рис. 2.4).*

Такий вид вихідного зрізу дав змогу перевірити усі 4 критерії оцінювання: правильність використаної граматики, лексики та стилістики; дотримання вимог щодо структури *for and against essay*; відповідність висловлювання зазначеній темі та, найголовніше, вибір та використання стратегій.

Викладач має змогу оцінити, наскільки ефективними були вправи для формування стратегій запам'ятовування ГС та ЛО; оцінює сформованість когнітивних стратегій студентів при власне написанні висловлювання на основі опор; аналізує використання компенсаторних стратегій, що є чи не найбільш важливими у ПМ; перевіряє, як впливає на студентів використання непрямих стратегій (метакогнітивних як самооцінка власної роботи порівняно з іншими та

афективних як самозаохочення, адже робота буде доступна усім учасникам групи *Facebook*; соціальних як пошук прогалин і аналіз власного письмового висловлювання).

Перевіривши результати вихідного тестування, ми вирахували коефіцієнт навченості та внесли дані у таблицю (див. *Табл. 3.3*).

Таблиця 3.3

**Результати вихідного зрізу
(за коефіцієнтом навченості В. П. Беспалька)**

№	Прізвище	1 критерій		2 критерій		3 критерій		4 критерій		Всього	
		Бал (Макс – 18)	Коефіцієнт навченості	Бал (Макс – 10)	Коефіцієнт навченості	Бал (Макс – 10)	Коефіцієнт навченості	Бал (Макс – 12)	Коефіцієнт навченості	Бал (Макс – 50)	Коефіцієнт навченості
1.	Бок-р Д.	13	0,72	9	0,9	9	0,9	10	0,83	41	0,82
2.	Дем-а О.	12	0,67	9	0,9	7	0,7	10	0,83	38	0,76
3.	Доб-а А.	17	0,94	10	1	8	0,8	9	0,75	44	0,88
4.	Кор-в О.	14	0,67	8	0,8	8	0,8	11	0,92	41	0,82
5.	Мар-о К.	15	0,83	8	0,8	8	0,8	9	0,75	40	0,8
6.	Ніж-а М.	17	0,94	7	0,7	9	0,9	9	0,75	42	0,84
7.	Наум-о О.	14	0,78	9	0,9	8	0,8	10	0,83	41	0,82
8.	Нор-а А.	13	0,72	9	0,9	7	0,7	10	0,83	39	0,78
9.	Обр-в А.	13	0,72	7	0,7	7	0,7	9	0,75	36	0,72
10.	Пил-к М.	15	0,78	8	0,8	9	0,9	10	0,83	42	0,84
11.	Сок-к А.	12	0,67	8	0,8	8	0,8	7	0,58	35	0,7
12.	Тим-о В.	13	0,72	8	0,8	8	0,8	11	0,92	40	0,8
13.	Хил-ч Т.	12	0,67	7	0,7	8	0,8	9	0,75	36	0,72
14.	Ямч-о В.	17	0,94	9	0,9	9	0,9	10	0,83	45	0,9

Задля перевірки ефективності розробленої методики було співвіднесено результати вхідного та вихідного тестування і зроблено відповідні висновки про приріст коефіцієнту навченості (див. *Табл. 3.4*).

Як видно з представленої таблиці, результати вихідного тестування перевищують результати вхідного тестування, а приріст коефіцієнту навченості досяг позначки 0,18.

Таблиця 3.4

Порівняння результатів вхідного та вихідного тестування у пробному навчанні (за коефіцієнтом навченості В. П. Беспалька)

Курс	Група	Середній коефіцієнт навченості		Приріст коефіцієнту навченості
		до пробного навчання	після пробного навчання	
II	МЛнід 11-18	0,62	0,8	0,18

Таким чином, можна зробити висновок про те, що розроблена нами методика формування НСК у ПМ у майбутніх учителів АМ на основі соціальної мережі *Facebook* є успішною, а результати проведеного пробного навчання підтверджують її ефективність.

Отримані дані пробного навчання були використані для укладання методичних рекомендацій щодо організації навчання ПМ майбутніх учителів АМ на основі НСК з використанням сервісу *Facebook*, які представлено у наступному розділі дослідження.

3.3. Методичні рекомендації щодо організації навчання писемного мовлення майбутніх учителів англійської мови на основі навчально-стратегічної компетентності з використанням соціальної мережі *Facebook*

У нашій кваліфікаційній роботі ми визначили теоретичні засади щодо формування НСК у ПМ, на основі яких розробили підсистему вправ з використанням соціальної мережі *Facebook*, що, в свою чергу, сприяло розробці моделі освітнього процесу з формування НСК у ПМ. Окрім того, розроблену методику було перевірено практично протягом пробного навчання, що дало нам змогу зробити висновки щодо її ефективності та визначити методичні рекомендації щодо формування НСК у ПМ у майбутніх учителів АМ на основі соціальної мережі *Facebook*.

Для успішної організації освітнього процесу, перш за все, необхідно дотримуватися визначених раніше його етапів: початковий, тренування у спілкуванні, практика у спілкуванні та заключний. На початковому етапі необхідно подати вхідне тестування для перевірки поточних знань студентів. Окрім того, потрібно ознайомити студентів з соціальною мережею *Facebook*, на основі якої буде проводитися процес навчання. Викладач забезпечує реєстрацію студентів, вхід до приватної групи, проводить інструктаж, показуючи наочно, як додавати статті (пости), картинки чи відео до них, коментувати, голосувати в опитуванні тощо.

Етап тренування у спілкуванні передбачає вправи на вивчення лексики та граматики, без яких ПМ неможливе; вправи, спрямовані на засвоєння норм і правил ПМ (структура кожного виду письма, кліше, слова-зв'язки тощо); аналіз зразків ПМ. Вправи цього етапу більшою мірою сприяють формуванню когнітивних стратегій та стратегій запам'ятовування у ПМ.

Етап практики у спілкуванні є найважливішим для ПМ і передбачає попередні дискусії у письмовій формі та власне практику написання творів. На цьому етапі викладач підбирає такі вправи, що сприяють формуванню стратегій

когнітивних, компенсаторних, метакогнітивних, афективних та соціальних. Більшість часу відводиться на самостійне опрацювання, тому необхідно дати підґрунтя для успішного виконання позааудиторної роботи та проводити контроль і подальші обговорення задля аналізу прогалин та уникнення помилок у подальшому навчанні.

Таким чином, необхідно забезпечити охоплення формування усіх навчальних стратегій за допомогою підбору вправ, зокрема розроблених нами на основі соціальної мережі *Facebook*. Розглянемо детальніше, як соціальна мережа *Facebook* посприяла ефективності навчального процесу.

Перш за все, будь-яка робота онлайн викликає почуття відповідальності та глобальної взаємодії через велику аудиторію читачів. Відповідно, студенти ретельно перевіряють можливі помилки, звертаючи також увагу на автоматичне їх підкреслення, а також вкладають більше зусиль, аби публікація привернула увагу.

Більше того, студенти можуть залишати коментарі як відгуки до будь-якої публікації. Таким чином відбувається обмін досвідом, проводиться вільна дискусія у письмовій формі, збагачується словниковий запас, практикується використання граматичних структур тощо. Ефективність такого завдання забезпечується тим, що студент зацікавлений у тому, як коментують у соціальній мережі його публікацію. Коментатори, в свою чергу, мають основу, тему для проведення дискусії.

Ми обмежили аудиторію, створивши закриту групу у *Facebook*, де студенти можуть бачити лише публікації студентів своєї групи. Викладач може додавати різноманітні вправи для формування граматичних навичок, трансформацію зразка мовлення, використання засобів зв'язності тощо. Для більшої зацікавленості студентів та розвитку креативності можна додавати картинки або відео до публікацій. *Facebook* також пропонує опцію голосування, яке викладач може відкрити з певного питання і попросити пояснити свій вибір у коментарях. Доречним є й публікування відео для подальшого його коментування.

Слід зауважити і те, що соціальна мережа *Facebook* дає можливість співпраці студента з викладачем та забезпечує постійний зв'язок у більш зручній формі, аніж

пошта. У той самий час, студенти можуть створювати різні чати для окремих груп при виконанні того чи іншого групового письмового завдання.

Насамкінець, хотілося б зауважити, що в сучасному освітньому процесі не передбачено практику ПМ в аудиторний час, а лише підготовку до нього. Тож розроблена нами методика дає студентам змогу практикувати ПМ при різноманітних видах діяльності: вправи, дискусії, коментування, короткі повідомлення тощо.

Потенційні можливості соціальної мережі *Facebook* для розвитку вмінь ПМ у майбутніх учителів АМ і справді багатогранні. Різносторонній характер завдань сприяє креативності учнів, а велика аудиторія та можливість коментування сприяють більш відповідальному підходу до завдання. Такий спосіб навчання сприяє практиці ПМ та мотивації студентів, а безліч опцій мережі дають змогу урізноманітнити завдання та зробити процес навчання зручним та ефективним. Основні положення висвітлено у публікації [8].

Окрім того, варто зауважити, що розроблена нами методика дає можливість розвивати професійні знання, вміння й навички у ПМ майбутніх учителів АМ. Формування та аналіз комплексу використаних стратегій сприяє формуванню професійної орієнтованості студентів.

На заключному етапі доречно реалізувати вихідний зріз, контроль, аби перевірити рівень засвоєння студентами знань та вироблення вмінь і навичок у ПМ на основі вивчених ГС, ЛО, структур і правил ПМ та стратегій, що практикувалися. Найкращим способом перевірки ПМ є написання власного висловлювання студентами, що дає студентам величезну практику й сприяє розвитку ІКК в цілому, а також змогу виявити прогалини та детально проаналізувати їх.

Викладач же повинен звертати особливу увагу на виправлення усіх помилок та давати поради щодо потенційного використання тих чи інших стратегій у висловлюванні. Постійна практика у ПМ і навчання на власних помилках дозволить студентам прогресувати, розвиватися і формувати безліч компетентностей, зокрема НСК у ПМ.

Вважаємо, що охарактеризована нами методика формування у майбутніх учителів АМ НСК у ПМ на основі комбінованих технологій є ефективною, оскільки мотивує студентів до мовленнєвої діяльності та розвиває їх знання, вміння й навички як в НСК, так і в ПМ комплексно й паралельно; а використання поданих методичних рекомендацій дозволить зробити навчання ПМ невимушеним та продуктивним з одного боку завдяки використанню соціальної мережі *Facebook*, тобто беручи до уваги інтереси студентів, а з іншого завдяки використанню різноманітних навчальних стратегій, що допомагають як мотивувати студентів та робити ПМ більш легким та ефективним, так і формувати у них НСК у ПМ.

Висновки до Розділу III

У третьому розділі нами було перевірено ефективність розробленої методики, описано та охарактеризовано проведене пробне навчання студентів 2 курсу НСК в ПМ на основі комбінованих технологій, а саме із застосуванням сервісу *Facebook*.

1. На початковому етапі дослідження було проведено анкетування студентів – майбутніх учителів АМ, результати якого підтвердили актуальність використання соціальної мережі *Facebook* на заняттях з АМ, зокрема при навчанні ПМ. Визначено мету, завдання та поетапну структуру пробного навчання (перевірка початкового рівня сформованості НСК у ПМ; апробація моделі її формування; перевірка рівня сформованості НСК у ПМ після проведення пробного навчання та аналіз результатів), сформульовано його гіпотезу та завдання. Виділено та охарактеризовано 4 критерії оцінювання сформованості НСК у ПМ (вибір та використання стратегій при тій чи іншій комунікативній ситуації; дотримання вимог щодо структури того чи іншого виду ПМ; відповідність писемного висловлювання комунікативній ситуації; лексична, граматична і стилістична правильність писемного висловлювання), пояснено їх вибір та визначено максимальну суму балів за кожен з них.

2. У підрозділі 3.2 ходу і результатів пробного навчання запропоновано схему проведення пробного навчання, представлено вхідне та вихідне тестування, пояснено їх вибір, надано результати вхідного та вихідного зрізів та обчислено коефіцієнт навченості за методикою В. П. Беспалька, а також подано приріст коефіцієнту навченості. Визначено, що найнижчими при вхідному тестуванні виявилися показники критерію вибору та використання стратегій при тій чи іншій комунікативній ситуації, що підкреслює актуальність теми нашого дослідження. Студенти, які брали участь у процесі навчання з використанням *Facebook* значно поліпшили рівень володіння граматиною, розширили свій словниковий запас, розвинули навички ведення письмової дискусії, а також практично навчилися

застосовувати навчальні стратегії при писемному висловлюванні. Більш того, окрім мовленнєвих навичок, студенти розширили свій кругозір, зробивши тим самим значний крок у процесі формування НСК у ПМ. На основі підрахунків зроблено висновки про ефективність розробленої нами методики та використано отримані дані для наступної обробки при укладанні методичних рекомендацій щодо організації навчання ПМ майбутніх учителів АМ на основі НСК з використанням соціальної мережі *Facebook*.

3. Виходячи з позитивних результатів пробного навчання з розробленої нами методики, нами було розроблено методичні рекомендації для викладачів з метою подальшого використання сервісу *Facebook* з ціллю формування НСК у майбутніх учителів АМ у ПМ. Наголошено на необхідності дотримуватися етапів моделі освітнього процесу (початковий або діагностичний, тренування у спілкуванні, практика у спілкуванні та заключний) та охарактеризовано процес кожного з них; використанні вхідного тестування для перевірки поточних знань, умінь і навичок учнів та вихідного зрізу для оцінки ефективності засвоєння матеріалу та аналізу робіт для уникнення помилок у майбутньому. Звернено особливу увагу на переваги та потенційні можливості використання соціальної мережі *Facebook* (невимушеність процесу навчання та мотивація студентів; відчуття відповідальності; обмін досвідом; безперечні умови для ведення письмової дискусії; обмеження аудиторії за допомогою приватної групи; розвиток креативності за допомогою опції додавання картинок, відео, голосування та коментарів; взаємозв'язок між студентами та студента з викладачем; можливість практикувати усі види мовлення у письмовій та навіть дистанційній формі).

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі висвітлено теоретичні узагальнення та запропоновано нове вирішення актуального наукового завдання: формування НСК у майбутніх учителів АМ в ПМ на основі комбінованих технологій. Результати проведеного дослідження дали підстави сформулювати такі висновки:

1. На основі теоретичного аналізу психолого-педагогічної, методичної та лінгвістичної літератури встановлено, що НСК є зразком реалізації певних комунікативних цілей. НСК в англomовному ПМ є одним із найбільш важливих та затребуваних компонентів іншомовної комунікативної компетентності, що передбачає підбір вірних стратегій з ціллю досягнення найліпших результатів. Цьому сприяє попереднє засвоєння знань про стратегії та власні психологічні та індивідуальні особливості та формування вмій і навичок усвідомлювати ці властивості та самостійно підбирати стратегії відповідно до комунікативної мети у тій чи іншій мовленнєвій ситуації. Визначено, що основними цілями формування НСК є полегшення процесу навчання, підвищення відповідальності, самостійності та мотивації, незалежності учня чи студента.

Означено шляхи формування НСК в контексті рефлексивного підходу в ПМ у майбутніх учителів АМ. З'ясовано, що рефлексивний підхід, зокрема аналіз власного досвіду, об'єктивна його оцінка, самокритика, самопізнання, самооцінка і зроблені висновки, сприяють формуванню і ефективному вибудовуванню подальших стратегій. Визначено, що будь-яка стратегія формується на базі рефлексії як прорахування відповідних кроків та уникнення можливих помилок.

Проаналізовано класифікацію навчальних стратегій, що передбачає їх поділ на: навчальні стратегії (когнітивні та метакогнітивні), комунікативні стратегії (компенсаторні, соціальні та афективні), стратегії використання АМ у різних видах мовленнєвої діяльності та подано характеристику кожної з них. Проаналізовано,

якими стратегіями оволодівають студенти першого та другого року навчання у ЗВО задля ефективного проведення пробного навчання на 2 курсі.

2. Описано принципи, згідно з якими доцільно здійснювати навчання з метою формування НСК в ПМ у студентів 2 курсу на основі комбінованих технологій, визначено: принцип взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності, принцип проблемно-ситуативний та принцип професійної спрямованості процесу навчання. Базуючись на попередніх дослідженнях, виділено й нові принципи формування НСК у ПМ саме на другому курсі: принцип наочності, принцип реалізації самоперевірки та самокорекції, принцип вивчення і синтезу різних поглядів з питання, принцип зіставлення явищ англійської та рідної мови, принципи використання когнітивних стратегій запам'ятовування, принцип формування компенсаторних стратегій у ПМ, принцип формування стратегій уникання у ПМ, принцип співпраці з іншими студентами, принцип уміння справлятися з емоційним напруженням. Подано приклади реалізації принципів на основі комбінованих технологій, зокрема соціальної мережі *Facebook*.

Визначено критерії відбору підручників для 2 курсу та проаналізовано 5 вітчизняних і зарубіжних підручників, рекомендованих МОН України для навчання у ЗВО. Зроблено висновок про недостатність у них розробок та матеріалів, які б допомагали студентам 2 курсу формувати саме НСК у письмі. На основі класифікації стратегій розроблено підсистему вправ для формування НСК в англomовному ПМ для студентів 2 курсу на основі використання соціальної мережі *Facebook*. Наведено й проілюстровано в додатках приклади вправ до кожної підгрупи з розробленої підсистеми вправ.

Сформульовано модель освітнього процесу з використанням розробленої підсистеми вправ. Охарактеризовано 4 етапи реалізації моделі (діагностичний або початковий, тренування у спілкуванні, практика у спілкуванні та заключний) на 9 заняттях з АМ у студентів 2 курсу. Визначено час, відведений на навчання ПМ на занятті. Відповідно до часу та специфіки вправ спрогнозовано використання

розроблених вправ на кожному занятті та розділено їх на аудиторну та позааудиторну роботу. Дані розміщено у *табл. 2.2* з моделі освітнього процесу.

3. Практична частина дослідження полягала в апробації та аналізі процесу проведення пробного навчання. На початковому етапі було проведено анкетування студентів, результати якого підтвердили умисність використання сервісу *Facebook* на заняттях з АМ; визначено мету та завдання пробного навчання; сформульовано гіпотезу умов ефективності формування НСК в ПМ в майбутніх учителів АМ (практичне застосування розробленої підсистеми вправ; поетапна реалізація моделі освітнього процесу з залученням усіх навчальних стратегій; використання сучасних технологій, а саме соціальної мережі *Facebook* з її багатограними можливостями); передбачено структуру пробного навчання за Ю. К. Бабанським [53]. Виділено та охарактеризовано 4 критерії оцінювання сформованості НСК у ПМ (вибір та використання стратегій при тій чи іншій комунікативній ситуації; дотримання вимог щодо структури того чи іншого виду ПМ; відповідність писемного висловлювання комунікативній ситуації; лексична, граматична і стилістична правильність писемного висловлювання), пояснено їх вибір та визначено максимальну суму балів за кожен з них.

Охарактеризовано схему проведення пробного навчання, розроблено вхідне та вихідне тестування, вираховано їх результати окремо та у порівнянні, виведено приріст коефіцієнту навченості за методикою В. П. Беспалька [60]. Досліджено, що найнижчими при вхідному тестуванні виявилися показники критерію вибору та використання стратегій при тій чи іншій комунікативній ситуації, що підкреслює актуальність теми нашого дослідження. На основі підрахунків зроблено висновки про ефективність розробленої нами методики та використано отримані дані для наступної їх обробки при укладанні методичних рекомендацій.

Нами було розроблено методичні рекомендації щодо організації навчання ПМ майбутніх учителів АМ на основі НСК з використанням соціальної мережі *Facebook*, що передбачають необхідність дотримуватися етапів моделі освітнього процесу (початковий або діагностичний, тренування у спілкуванні, практика у

спілкуванні та заключний) та формувати стратегії відповідно у їх ході відповідно до розробленої моделі освітнього процесу. Розкрито переваги та потенційні можливості використання сервісу *Facebook* (розмаїття завдань, спрямованих на розвиток навчальних стратегій у ПМ; невимушеність процесу навчання; безперечні умови для ведення письмової дискусії та обміну досвідом; зручність у використанні, зокрема веденні приватної групи, блогу; розвиток креативності студентів за допомогою опції додавання картинок, відео, голосування та коментарів; взаємозв'язок між студентами та студента з викладачем; можливість практикувати усі види мовлення у письмовій та дистанційній формі).

Робимо висновок, що розроблена нами методика формування НСК в майбутніх учителів АМ у ПМ на основі комбінованих технологій дала позитивні результати, а тому є ефективною та доцільною для подальших досліджень, які вбачаємо, зокрема, у формуванні НСК в інших видах мовленнєвої діяльності на основі різноманітних сучасних технологій.

РЕЗІЮМЕ

Кваліфікаційна робота передбачає дослідження питання та розроблення методики формування НСК у майбутніх учителів АМ в ПМ на основі комбінованих технологій, зокрема сервісу *Facebook*.

Дослідження полягає в аналізі та узагальненні теоретичних засад досліджень, їх доповненні й розширенні, розробці підсистеми вправ та моделі освітнього процесу, практичній її перевірці у процесі пробного навчання та розробці методичних рекомендацій щодо організації навчання ПМ майбутніх учителів АМ на основі НСК з використанням соціальної мережі *Facebook*.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше розроблено та апробовано методику формування НСК у майбутніх учителів АМ саме у ПМ на основі комбінованих технологій. Детально розглянено і розроблено вправи з використанням сервісу соціальної мережі *Facebook* як засобу формування НСК у письмі.

Актуальність кваліфікаційної роботи зумовлена з одного боку підготовкою вчителя / викладача щодо формування НСК у ПМ, з іншого – відсутністю практичних розробок та матеріалів, зокрема на основі *Facebook*, які б цілеспрямовано формували НСК у письмі.

Практичне значення роботи полягає розробці підсистеми вправ з використанням *Facebook*, що сприятимуть формуванню НСК у майбутніх учителів АМ в ПМ, моделі такого освітнього процесу, а також укладанні методичних рекомендацій щодо організації навчального процесу з формування НСК в ПМ.

У процесі дослідження було вивчено та проаналізовано праці сучасних дослідників та встановлено, що НСК передбачає реалізацію певних комунікативних цілей за допомогою навчальних стратегій, основними цілями яких є полегшення процесу навчання, підвищення мотивації, самостійності та

відповідальності студента. Вивчено класифікації навчальних стратегій та розглянуто формування НСК в контексті рефлексивного підходу.

Задля розробки методики формування НСК у ПМ в майбутніх учителів АМ проаналізовано підручники за виділеними критеріями з метою перевірити її спрямованість на формування НСК у ПМ.

Розроблено підсистему вправ та наведено приклади вправ, що можуть слугувати для формування НСК у ПМ для студентів. Охарактеризовано модель освітнього процесу в 4 етапи на 9 заняттях АМ. Описано хід пробного навчання та його етапи з розробками вхідного та вихідного зрізу. Вирахувано і подано дані щодо результатів пробного навчання. Укладено методичні рекомендації щодо організації навчального процесу з формування у майбутніх учителів АМ НСК в ПМ на основі комбінованих технологій, зокрема сервісу *Facebook*.

Ключові слова: навчально-стратегічна компетентність, писемне мовлення, майбутні учителі англійської мови, комбіновані технології, соціальна мережа *Facebook*, навчальні та комунікативні стратегії, підсистема вправ, модель формування навчально-стратегічної компетентності.

SUMMARY

The Thesis deals with the problem of educational strategies in writing based on blended technologies, including but not limited to *Facebook*. That prompted us to choose the topic of the qualification work: “Methodology of Learning Strategic Competence Formation in Writing among Future English Teachers Using Blended Technologies”

The object of the research is professional and pedagogical training of future English teachers in higher educational institutions.

The object of the research is the methodology of learning strategic competence formation in writing among future English teachers based on blended technologies.

The scientific novelty of the research presumes the analysis of theoretical principles of learning strategic competence formation in writing of future English teachers with the use of blended technologies; elaboration of the exercises using *Facebook* social network and the model of the educational process for learning strategic competence formation in writing.

The practical significance of the research is to elaborate a subsystem of exercises using *Facebook*, which will contribute to the formation of learning strategic competence among future AM teachers in writing; to develop a model of such educational process, as well as determine the methodological recommendations for organizing the educational process for the learning strategic competence formation in writing.

In the process of the research, a number of works of modern scholars were studied and analyzed which helped to conclude that the learning strategic competence presumes the realization of certain communicative goals with the help of educational strategies, the main goals of which are to facilitate the learning process, increase students’ motivation, independence, and responsibility. Different classifications of educational strategies have been distinguished and the formation of learning strategic competence in the context of the reflexive approach has been studied.

In order to develop a methodology of the learning strategic competence formation in writing among the future English teachers the class-books have been analyzed by selected criteria in order to test its focus on the formation of learning strategic competence in writing.

The subsystem of exercises has been elaborated and 9 examples of the exercises mentioned that can serve to form the learning strategic competence in writing. The model of the educational process in 4 stages designed for 9 English classes has been characterized. The course of the trial training has been described along with its stages and the development of the input and output testing. Data on the trial training's results has been calculated and reported. The methodical recommendations have been given on the organization of the educational process of learning strategic competence formation among future English teachers based on blended technologies, in particular *Facebook* service.

Key words: learning strategic competence, writing, future English teachers, blended technologies, *Facebook* social network, educational strategies, subsystem of exercises, model of learning strategic competence formation.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В. Педагогіка миру: актуальність теорії та практики / В. Андрущенко // Вища освіта України. - 2014. - № 2. – 5-12 с.
2. Бабанский, Ю.К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований: дидактический аспект / Ю.К. Бабанский. – Москва: Педагогика, 1982. – 192 с.
3. Балл Г.О. Орієнтири сучасного гуманізму (в суспільній, освітній, психологічній сферах) / Георгій Олексійович Балл. – К. ; Рівне : Видавець Олег Зень, 2007. – 172 с.
4. Беляев Б.В. Очерки по психологии обучения иностранным языкам / Б.В. Беляев. – М: Просвещение, 1965. – 227 с.
5. Беспалько В. П. Опыт разработки и использования критериев качества усвоения знаний / В. П. Беспалько // Советская педагогика. – 1968 – №4 – С.52-69
6. Білоножко Н.Є. Методика формування стратегічної англомовної компетенції старшокласників у процесі засвоєння лексико-граматичного матеріалу: дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Наталія Єліковна Білоножко. – К., 2010. – 263 с.
7. Бойко А. М. Суб'єкт-суб'єктні відносини у педагогічному процесі загальноосвітньої і вищої школи / А. М. Бойко // Педагогічні науки : зб. наук. праць – Вип. 54. – Полтава, 2012. – С. 5–14.
8. Бондарчук І. В. Потенційні можливості соціальної мережі Facebook для розвитку вмінь ПМ у майбутніх учителів англійської мови / І. В. Бондарчук. – Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2019. – 736 с.
9. Бондарчук І. В. Формування навчально-стратегічної компетентності в писемному мовленні у майбутніх учителів англійської мови в контексті рефлексивного підходу / І. В. Бондарчук. – Київ: Редакційно-видавничий відділ НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2019. – 96 с.

10. Вербицький А. А. – М. : Высшая школа, 1991. – 207 с. Вергасов В. М. ... Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн./ О. І. Пометун, Л. В.
11. Гапонова С. В. Взаємопов'язане навчання видів мовленнєвої діяльності у процесі навчання іноземної мови / С. В. Гапонова // Іноземні мови. – 2009. - № 2. – С. 13-16.
12. Голуб Н. Наступність у процесі формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного та молодшого шкільного віку / Н. Голуб, В. Голуб. // Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Україна. – 2018. – С. 3.
13. Гудима Ю. П. формування у майбутніх учителів англійської мови навчально-стратегічної компетентності в діалогічному мовленні : дис. канд. / Гудима Ю. П., 2018. – 213 с.
14. Дроздова І.П. Стратегії оволодіння мовою як запорука успішного навчання професійного мовлення / І.П. Дроздова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2009. – № 1. – С. 186–193.
15. Євтух М. Б. Педагогіка і психологія вищої школи / відп. ред. М. Б. Євтух. - 2007. – 438 с.
16. Жовнич О. В. Блог-технології як засіб оптимізації процесу формування англомовного писемного спілкування майбутніх журналістів / О. В. Жовнич // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 44. – Київ – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 318-321.
17. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [пер. з англ. О.М. Шерстюк] ; наук. ред. укр. вид-ня С.Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
18. Задорожна І. П. Структура та зміст навчально-стратегічної компетентності майбутніх учителів англійської мови / І. П. Задорожна // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки. - 2013. - Вип. 22. - С. 125-133.

19. Зимняя И.А. Ключевые компетенции новая парадигма результата образования // Высшее образование сегодня. 2003. № 5. С. 34–42.
20. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: монографія / І. Зязюн. - Черкаси: Вид. від ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. - 608 с.
21. Интернет в гуманитарном образовании : учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / Под ред. Е.С.Полат. – М. : Владос, 2001. – 272 с.
22. Карпенко, Н. А. Інтерактивні методи професійного розвитку менеджерів соціальної роботи / Н. А. Карпенко // Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – К. : “Логос”, 2008. – Т. 7, вип. 15. – С. 121–124.
23. Ковальська К. Р. Тьютор – організатор і керівник дистанційного курсу / Ковальська К. Р. // Збірник праць Четвертої Міжнародної конференції “Нові інформаційні технології в освіті для всіх: інноваційні методи та моделі”. – Київ, 2009. – 380–391 с.
24. Коломієць А. М. Забезпечення діяльнісного підходу в навчанні математики шляхом застосування інформаційно-комунікаційних технологій / А. М. Коломієць // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Київ-Вінниця: ДОВ “Вінниця”, 2008. – Вип. 20. – 347–352 с.
25. Костікова І. І. Вплив комп’ютерних технологій на сучасну освіту / І. І. Костікова // Культура, свідомість, мова в інформаційному суспільстві: матеріали всеукр. наук.-практич. конф. Серія: Наука (Харків, 19–20 квіт., 2007) / Національний фармацевтичний ун-т. – Х., 2007. – С. 309.
26. Костікова І. І. Комп’ютеризація вищої освіти (на матеріалі навчання англійської мови) / І. І. Костікова // Актуальні проблеми гуманітарних та соціальних наук: матеріали міжвузів. наук.-практич. конф. (Харків, 6 лют., 2007) / Гуманітарно-технічний ін-т. – Х., 2007. – С. 72–77.
27. Костікова І. І. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього вчителя іноземних мов / І. І. Костікова // Методичні та психолого-

- 32 педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі: матеріали всеукр. наук.-метод. семінару (Харків, 26 листоп., 2008) / Харківський національний ун-т. – Х., 2008. – С. 59–61.
28. Кочубей А. В. Особливості застосування етнопедагогічних технологій у професійній технічній освіті / А. В. Кочубей // Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту. Сер. Педагогіка. - 2011. - № 3. – 129-135 с.
29. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати: монограф. / В.Г. Кремень. – К. : Грамота, 2005. – 448 с.
30. Кулаківська Ю.С. Педагогічна рефлексія як засіб формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови ДНЗ / Кулаківська Ю.С., 2012. – С. 25-27.
31. Луговий В. І. Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні / В. І. Луговий // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 2. – 11–25 с.
32. Майєр Н. В. Теоретико-методичні засади формування методичної компетентності у майбутніх викладачів французької мови : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.02 / Майєр Наталія Василівна. – К., 2016. – 735 с.
33. Мельник, В. В. Інтерація в освітньому процесі: технологія організації / В. В. Мельник // Управління школою. – 2006. – № 23 (133). – С. 15–35.
34. Мельничук, І. М. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій : монографія / І. М. Мельничук. – Тернопіль : Економічна думка, 2010. – 326 с.
35. Мисечко О.Є. Поняття стратегічної компетенції у змісті сучасної професійної підготовки вчителя іноземної мови уВНЗ / О.Є. Мисечко // Вісник Житомир. держ. ун-ту імені Івана Франка. – 2004. – Вип. 19. – С. 174–178.
36. Ничкало Н.Г. Стандартизація професійної освіти і навчання у контексті інтеграційних процесів / Нелля Ничкало // Сучасні стандарти професійно-технічної освіти : зб. матеріалів конф., 30 листоп. 2006 р. / за заг. ред. В.О. Радкевич ; Інститут професійно-технічної освіти АПН України. – К., 2008. 3-7 с.

37. Ніколаєва С.Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Підручник. — 2-ге вид., випр. і перероб. — К.: Ленвіт, 2002. — 328 с.
38. Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. — К. : Ленвіт, 2013. — 590 с.
39. Ніколаєва С.Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу/ С.Ю. Ніколаєва // Іноземні мови. — 2010. — № 2. — С. 11–17.
40. Олійник Т. О. Особливості формування навчально-стратегічної компетентності / Т. О. Олійник // Іноземні мови. - 2013. - № 4. - С. 9-20. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/im_2013_4_3
41. Пассов Е. И., Кузовлева Н. Е. Урок иностранного языка. Москва: Феникс: Глосса-Пресс, 2010. 64 с.
42. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті : монографія / [С. О. Сисоєва, А. М. Алексюк, П. В. Воловик та ін.] ; за ред. С. О. Сисоєвої. — К.: ВІПОЛ, 2001. — 502 с.
43. Пеняева С. А. Рефлексивные составляющие компетентности и особенности их формирования у студентов в процессе обучения / С. А. Пеняева // Стандарты и мониторинг в образовании. — 2008. — № 1 (январь-февраль). — С. 11-14.
44. Пометун О. І. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн./ О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. — К.: Видавництво А.С.К., 2004. — 192 с.
45. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій: дис. д-ра пед. наук: 13.00.04 / Богданова Інна Михайлівна ; Південноукраїнський держ. педагогічний ун-т ім. К.Д.Ушинського. - О., 2003. — 440 с.
46. Руденко Т. В. Дидактические функции и возможности применения информационно-коммуникационных технологий в образовании [електронний

- ресурс] / Т. В. Руденко. – Томск, 2006. – Режим доступу: http://ido.tsu.ru/other_res/ep/ikt_umk/
47. Семенов О. М. Система професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури (в умовах педагогічного університету) : дис. д-ра пед. наук: 13.00.04 / Семенов Олена Миколаївна ; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. - К., 2005. – 476 с.
48. Сипченко В. І. Шляхи взаємодії викладача і студента у навчально-виховному процесі сучасного вишу / В. І. Сипченко // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. пр. Випуск 60 ; за ред. В. І. Сипченко. – Слов'янськ. СДПУ, 2012. – С. 3 – 14.
49. Сысоев П. В. Современные учебные Интернет-ресурсы в обучении иностранному языку / Сысоев П. В., Евстигнеев М. Н. // Иностранные языки в школе. – 2008. – № 6. – С. 1–10.
50. Тарнопольський О.Б. Використання Інтернет-технологій у навчанні англійської мови для професійного спілкування студентів немовних спеціальностей / О.Б. Тарнопольський // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 53. Серія «Педагогічні науки». – 2010. – С. 47-51.
51. Черниш В. В. Методика формування у майбутніх учителів професійно орієнтованої англійської мовної компетенції в говорінні : Монографія / Черниш Валентина Василівна. - К. : Ленвіт, 2013. – 396 с.
52. Черниш В. В. Роль і місце проблемних ситуацій у розвитку рефлексивних умінь в майбутніх учителів англійської мови / Валентина Василівна Черниш // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогіка. – 2016. – № 2 (4). – С.83 – 86.
53. Черниш В. В. Формування професійно орієнтованої компетентності в говорінні у майбутніх учителів англійської мови в аспекті рефлексивного підходу / Черниш Валентина Василівна // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія : педагогічні науки. – 2016. - № 141. – С. 209 – 213.

54. Черниш В.В. Інтернет-технології у професійній діяльності вчителя: вивчаємо та викладаємо іноземні мови : Посібник // Бібліотечка журналу «Іноземні мови». – Вип. 4/2011. – 64 с.
55. Шишкіна М. П. Предметне моделювання учня та комп'ютерна підтримка навчальної діяльності / М. П. Шишкіна // Матеріали II Міжнародної конференції “Новітні інформаційні технології в освіті для всіх: сучасний стан та перспективи розвитку”. – К., 2007. – С. 385–391.
56. Шугайло Г. В. Дидактичні принципи побудови методичного комплексу для диференційованого навчання комп'ютерних технологій у курсі інформатики в педагогічному вузі [Електронний ресурс] / Г. В. Шугайло // Матеріали конференції “Методичні проблеми впровадження нових інформаційних технологій у процес навчання у вищій та середній школі”, 2001 рік. – Мелітополь: Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Богдана Хмельницького. – Режим доступу: http://www.conference.mdpu.org.ua/conf_all/confer/2001/newtech/5/shugailo.htm
57. Щерба Н. С. Особливості змісту стратегічної (діяльнісної) компетенції молодших школярів у вивченні іноземної мови / Н. С. Щерба // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія. - 2012. - Вип. 36. - С. 105-108. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_pp_2012_36_25
58. Щербань П. Застосування ігрових технологій в освіті: історія і перспективи / П. Щербань // Витоки педагогічної майстерності. Сер. : Педагогічні науки. - 2014. - Вип. 13. – 286 с.
59. Якубовська Л. Г. Особливості застосування інноваційних технологій та новітніх методів у процесі вивчення англійської мови на немовних спеціальностях.// Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції ”Україна і світ: діалог мов та культур” Київ. Вид. центр КНЛУ 2014 – 702 с.

60. Canale M., Swain M. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing / M. Canale, M. Swain // *Applied Linguistics*. -1980.- Vol. 1.- P. 1-47.
61. Dornyei Z, Thurrell S. Strategic Competence and How to Teach it / Z. Dornyei, S. Thurrell // *E. L T. Journal*. — 1991.-№ 45/1. — P. 16-23.
62. García-Ros R. Instrucción en estrategias de aprendizaje en el aula: Bases teóricas, diseño y validación de un Programa de Resumen / García R. // Valencia. – 1992. – 213 p.
63. Gargallo B. La enseñanza de estrategias de expresión escrita en Educación Secundaria Obligatoria. Un programa de intervención. *Revista de Educación*. N° 305, 1994, p. 353-367.
64. Hymes D. On communicative competence / D. Hymes. - Harmondsworth: Penguin, 1972. — P. 269-293.
65. Macaro E. Learning Strategies in Foreign and Second Language Classrooms / E. Macaro. – London, N.Y. : CONTINUUM, 2001. – 282 p.
66. Mayor J., Suengas A., González Marqués J. Estrategias metacognitivas. Aprender a aprender y aprender a pensar. *Síntesis/Psicología*. – Madrid, 1993. – p. 325-326.
67. O'Malley J. M. Learning Strategies in Second Language Acquisition / J. Michael O'Malley, Anna UhlChamot. – Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – 265 p.
68. Oxford R .L. Hero with a Thousand Faces: Learner Autonomy, Learning Strategies and Learning Tactics in Independent Language Learning / R.L. Oxford // *Language Learning Strategies in Independent Settings*. – Cromwell PressLtd., 2008. – P. 41–63.
69. Oxford R. L. *Language Learning Strategies*/ R.L. Oxford. – Boston : Heinle and Heinle Publishers, 1990. – 343 p.
70. Pérez González R. Estrategias de comunicación / Rafael Alberto Pérez González. – Ariel, 2001. – 725 c.

71. Sollars V. Blogs: writing experiences in a second/foreign language classroom: From theory to practice / V. Sollars, M. Camilleri, P. Ford, H. Leja // Web journal in language education. – Council of Europe, Strasbourg. – 2007. — № 3.— P. 15– 24.
72. Stickler U. Collaborative Language Learning Strategies in an E-mail Tandem Exchange / U. Stickler, T. Lewis // Language Learning Strategies in Independent Settings. – Cromwell Press Ltd., 2008. – P. 237–261.
73. Warschauer M. Computers and Language Learning : An overview / M. Warschauer, D. Healey // Language Teaching. – 1998. – № 31. – P. 57–71.
74. Wu W. S. Using Blogs in an EFL Writing Class [Electronic Resource] / W. S. Wu // International Conference and Workshop on TEFL and Applied Linguistics ; Ming Chuan University, Taiwan, 2005 – p. 213.
75. Zemach D. E. Academic Writing from paragraph to essay / D. E. Zemach, L. A. Rumisek. – Macmillan, 2005. – 132 p.

ДОДАТКИ

Додаток А. Онлайн сервіси, що можуть бути використані при навчанні писемному мовленню майбутніх учителів англійської мови за принципом наочності

а) Освітня платформа Moodle:

Home ► My courses ► ELInew ► Unit 3 Development ► D. Writing

NAVIGATION

- Home
- Dashboard
- Site pages
- My courses
 - CDEnew
 - FLT
 - ELInew
 - Participants
 - Badges
 - Competencies
 - Grades
 - General
 - General module information
 - UNIT 1 Language Learning and Communication
 - UNIT 1 Language Learning and Communication

D. Writing

Opinion Essay Example

Are video games a good way to keep fit?

Nowadays, many teenagers have got video consoles at home and they often like playing active video games. These are good for you for a number of reasons.

First of all, I think that active video games are a good way to keep fit. There are lots of different types of exercise you can do such as basketball, water-skiing and dance and, what's more, you can play them in the comfort of your own home. **In my opinion,** these games are fun and interactive because you can play them with friends and, if you play online, you don't need to be in the same place as your friend to play.

In addition, you can play them whenever you want. **Some people think** that it's better to do exercise outside in the fresh air. Although this is true, it's actually difficult to play outside when it's raining or very hot so video games are a good alternative.

To sum up, I believe that video games are a fun and social way to keep fit. I think they are a good option when you can't play outside and they might encourage people to do more exercise.

б) Соціальна мережа Facebook:

English Group

Ira Bondarchuk
1 November at 12:48
For and Against Essay Example

Reality TV shows are good entertainment

Reality shows are a very popular form of entertainment on TV nowadays. There are dozens of different types of programmes such as singing contests, cooking competitions or going to live in the jungle.

Firstly, I think that there is a lot of variety in reality TV. People at home can choose which types of programme they want to watch depending on what they are interested in. Some people like watching singing or cooking competitions while others prefer watching programmes about building houses or travelling around the world. **In addition,** reality TV programmes are a great opportunity to discover talented singers, dancers or chefs. Several people who take part in these programmes get jobs as a result of being on TV. **Another advantage is that** the people on the shows have interesting experiences and meet new people.

On the other hand, some people think that reality TV is an easy way for them to become famous. **However,** most successful singers, actors or chefs have worked hard all their lives and are good at their job because of their hard work. **Also,** sometimes the people on the shows have to do really difficult or dangerous things. The competitions are very hard and there is only one winner. **Another disadvantage is that** some programmes always follow the same format and this can be boring to watch.

To sum up, I think that reality TV is good entertainment. There is lots of variety which means there is something for everyone and they are interesting to watch.

Like Comment

DESCRIPTION Add a description
Tell members what this group is about.

GROUP TYPE
General

LOCATION Edit
Add locations for this group.

CREATE NEW GROUPS
Groups make it easier than ever to share with friends, family and teammates. **Create Group**

RECENT GROUP PHOTOS See all

English (UK) · Українська · Русский · English (US) · Español

Privacy · Terms · Advertising · AdChoices · Cookies · More · Facebook © 2019

в) Освітня платформа Blackboard:

Blackboard

- Institution Page
- Iryna Bondarchuk
- Activity Stream
- Courses**
- Organizations
- Calendar
- Messages
- Grades
- Tools
- Sign Out

Courses

Current Courses ▾

Search your courses Filter All Courses ▾

Assorted Dates

- 01. Example Ultra Course - Fundamentals of Artificial Intelligence**
Iryna Bondarchuk | More info ▾
- 02. Ultra Course I**
Private | Iryna Bondarchuk | More info ▾
- 03. Ultra Course II**
Private | Iryna Bondarchuk | More info ▾
- 04. Ultra Course III**

г) Сервіс Google документ:

My Dream House

Файл Изменить Вид Вставка Формат Инструменты Дополнения Справка Все изменения сохранены на Диске

Структура документа

Здесь будут показаны заголовки документа.

My dream house

My dream house is a mansion.

There is a ground floor, a first floor, an attic and a basement.

There are two bedrooms, two bathrooms, a kitchen, a study, a toilet, a living room, a dining room, a garden, a garage, a Jacuzzi, a swimming-pool, a water park, a playground and a dog house.

In the bedrooms there are beds, three bedside tables, wardrobes and a bookcase. In the bathroom there is a bath, a washbasin, a mirror, a rug and a toilet. In the other bathroom there is a shower, a basin, a mirror, a rug and a toilet. In the basement there is wash machine and bicycles. In the attic there are toys, books and a trunk with things. In the kitchen there is a cooker, a fridge, a sink, a dishwasher, a microwave, a cupboard and a toaster. In the study there are two computers, three desks, three chairs and five bookcases with books. In the toilet there is a toilet, a basin and a mirror. In the living room there is a cupboard, a sofa, a coffee table and two armchairs. In the dining room there is a big table, twelve chairs and a cupboard. In the garage there are two cars and a motorbike. In the water park there is a black hole and big water slides. In the playground there is a seesaw, a swing, a slide, a sandbox and a beautiful tree house on the big tree.

Додаток Б. Анкета для визначення доцільності використання соціальної мережі *Facebook* на заняттях з АМ

Шановний респонденте!

Просимо Вас дати відповіді на запитання анкети, спрямованої на визначення доцільності використання соціальної мережі *Facebook* на заняттях з англійської мови

Результати анкетування будуть використані тільки для наукового дослідження з теми «Методика формування у майбутніх учителів англійської мови навчально-стратегічної компетентності в писемному мовленні на основі комбінованих технологій».

Будь ласка, оберіть лише один варіант біля кожного запитання та обведіть літеру біля нього.

Дякуємо за співробітництво!

Інструкція: Заповніть анкету щодо користування Вами соціальною мережею *Facebook*.

1. Чи є у Вас сторінка у соціальній мережі *Facebook*?

а) так

б) ні

2. Як часто Ви користуєтеся соціальною мережею *Facebook*?

а) щодня

б) декілька разів на тиждень

в) декілька разів на місяць

г) не користуюся взагалі

3. З якою ціллю Ви використовуєте *Facebook*?

а) лише для відпочинку та комунікації

б) в освітніх цілях

в) для відпочинку, комунікації та в освітніх цілях

г) інше

4. Чи хотіли б Ви бути залученими до процесу навчання з використанням *Facebook*?

а) так

б) не впевнений(а)

в) мені байдуже